

Kutató

7+5067

Kinizsi-napok: KAN-KÁN-KÁN

Folyik a megvesztegetés (célpont: a rektor)

Műsoron a Karsai együttes Fotó: Resselly Béla

Amanda öltözője

nem volt üres, amikor beléptünk. Megilletődöttségünket csak növelte, hogy táncos partnerei előzékenyen átadták helyüket a beszélgetéshez. Az első kérdés nem sokat váratt magára, de ez ő tette fel...

— Miért nem veszitek elő a magnetofont?

Zavarunkat feloldotta Amanda barátságos kezdeményezése.

— Tudod, mi nem vagyunk igazából újságírók, olyan kérdéseket szeretnénk feltenni, amelyek bennünket is érdekelnék, s így nem szükséges magadot.

— Elégedett vagy-e ezzel az életformával, kielégít-e a siker, a fellépések, vagy csak munkának tekinted az egészet, és más területen próbálsz megvalósítani igazán önmagadat?

Foteljában hátra dőlt, sóhajtott.

— Ez számomra is konfliktus. Egyik énem hétköznapi életre vágyik családdal, gyerekekkel, otthonnal, háziasszonyként. Ha hihetetlen is, örömet okozna férjemmel töltöttem.

(Folytatás a 6. oldalon.)

Felszabadulási ünnepség egyetemünkön

„37 éve...”

...annak, hogy véget ért nemzeti történelmünk leggyászosabb korszaka, a negyedszázados, embert elaljasító, lélekmergőző, „vad kényszerképzeteket” szülő szakasza. 37 év telt el azóta, hogy hazánk területén megsemmisültek az emberi történelem egyik legnagyobb világgésének — anyagi javakat, és az emberi életet megszámlálhatatlan sokaságát — szétromboló erői. 37 évvel ezelőtt üzték ki a történelem első szocialista államának katonái hazánk területéről az embertelenség ideológiájának, a rettenetes birodalmának levitézlett képviselőit. — mondotta Kovács Ferenc, a Nyelvi Intézet igazgatója, az ünnepség szónoka, a magyar és a szov-

jet himnusz elhangzása után, majd elemezte a felszabaduláshoz vezető utat:

Ünnepi beszéd

„Ország-világ előtt tartozunk a történelmi hűségnek annak elperelhetetlen leszövegével, hogy 1945 tavasza nem következhetett volna be anélkül, amely megrengette a világot».

„Az orosz október erjesztő ereje folytán a kommunizmus kísérlete valósággá változott, amely napjainkig tartó, el nem múló páni rettenéssel tölti el az emberi társadalom elsőpró többségének a nyomoráért,

embertelen sorsáért felelős mi léptekkel vitte előre a munkásság, a parasztság és az értelmiség közös ügyét, az új magyar társadalom épületének a felépítését.”

A szónok ezután április 4-e történelmi jelentőségét emelte ki: „A magyar történelem legdicsebb lapjainak számító forradalmi tavaszok kegyetlen verbe fojtása után... a hatalom most már visszavonhatatlanul a magyar milliók kezébe tétetett le. Ez alapvetően átforgatta az ország egész gazdasági szerkezetét, ami a magyar társadalom szocialista továbbfejlesztésének elengedhetetlen feltétele volt. Teljesen megváltozott a magyar társadalom külső arculata, de belső összetevőiben is olyan mértékű átalakulás következett be, amely az osztályelleni tevékenységével a történel-

mi léptekkel vitte előre a munkásság, a parasztság és az értelmiség közös ügyét, az új magyar társadalom épületének a felépítését.”

Kovács Ferenc végül legfontosabb mai feladatunkról, a béke megőrzésének feladatáról beszélt: „Túl kell tehát lépniünk a népből, nemzetből való gondolkodás határain, ha földi értékeinket, földi életünket többszörösen elpusztítani képes arzenál réme ellen hadakozunk. Ha ezt tesszük, a földkerekség érdekeivel szembeeszelünk, az elenyésző kisebbség érdekeit minden eszközzel, tehát a világvesztés fenyegetésével is megvalósítani akaró téboly ellen lépünk fel.” A beszéd az Örömdá hangjaival ért véget.

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

KÖZGAZDÁSZ

A MÁRK KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXIV. ÉVFOLYAM, 7. SZÁM

ÁRA: 1,40 FT

1982. ÁPRILIS 15.

(Folytatás a 7. oldalon.)

Tanárvélemények a tanárok véleményezéséről

Megvalósulás előtt áll az oktatók hallgatói véleményezése egyetemünkön. Az 1981-es felsőoktatási ifjúsági parlament intézkedési terve rögzíti, hogy általánossá kell tenni az egyes tanárok oktató-nevelő munkájának hallgatói közösségek által történő véleményezését és ezeknek a véleményeknek figyelembevételét az oktató minősítésénél.

Régi próbálkozás már ez a tanári véleményezés, legutóbb például az EFIN oktatáspolitikai tanácskozásán merült fel.

Egyetemünk KISZ-bizottsága elkészítette javaslatát a véleményezéssel kapcsolatban.

Süle Andrea (V. évf. nemzetközi) a következőkben foglalta össze röviden ennek a szisztemának a lényegét.

— A hallgatók véleményének összegyűjtése, egyeztetése és képviselete a KISZ joga és kötelessége. A hallgatók véleményét a KISZ jogosítványaihoz rögzített módon figyelem-

be kell venni az oktatók kinevezésénél, előléptetésénél. Ez a véleményezés a hallgatókkal tartósan kapcsolatban álló oktatókra terjedne ki.

A véleményezés alapját egy kérdőív jelenti. A felmérést minden félév második felében végezzük el, és a kérdőív az előadók, szemináriumvezetőkkel kapcsolatos kérdéseken kívül tartalmazza a tantárgyra és a tananyagra vonatkozó információkat is. A számítógépes feldolgozás útján nyert eredményeket nyilvánosságra hoznánk. A problematikus esetekben az egyes csoportok bizonyos szempontrendszer alapján részletes írásbeli jellemzést készítenének a szemináriumvezetőkről, előadókról. Ugyancsak részletes jellemzést készítenék a kiemelkedő munkát végző oktatókról is. A kérdőívek fegyvermezt kiegészítéséért a KISZ szakvezetőségek lesznek a felelősek. A KISZ-bizottság feladata a felmérés elő-

készítése, az eredmények közlése és az, hogy a problematikus esetekben az állami vezetéssel karöltve további „vizsgálatokat” végezzünk. Fontos kérdés, hogy az eddignél szélesebb hallgatói rétegeket vonjunk be a vélemények kialakításába. Ennek a garanciáit abban látjuk, hogy a hallgatói véleményeknek az eddiginél nagyobb nyilvánosságot adjunk és ezeket az állami vezetés jobban figyelembe vegye az oktatók értékelésénél.

Kísérleti jelleggel még ebben a félévben szeretnénk elkészíteni ilyen módon az első véleményezéseket. Erre valószínűleg április utolsó hetében kerülne sor.

A Műszaki Egyetem vegyészkarán egyébként korábban már végeztek hasonló kísérletet, elsősorban a tantárgyakra, s nem a tanároknak vonatkozóan. A diákok nem vették komolyan, ennek következménye lett, hogy aztán a tanárok sem tulajdonítottak neki megfelelő

súlyt. Így ez ott nem vált be. Ebből okulnunk kell.

A tanárok meglehetősen eltérően vélekednek erről a rendszerről. Ezúttal két oktató véleményét adjuk közre.

Szegvári Iván, a külkereskedelmi tanszék adjunktusa.

— Két alapvető vélemény ütközik a tanárok között. Van olyan, akik szerint a diákoknak semmi joguk nincs a véleményezésre, mert a felkészültségük nem jogosítja fel rá őket. Azzal én is egyetértek, hogy nem ők a leghivatottabbak valamely tudományág fejlődésének értékelésére. Kinyilatkoztatásoknak, általános kijelentéseknek — mint például egy-két ifjúsági parlamenti felszólalás tette — nincs helye. De tulajdonképpen egy oktató tudományág felkészültségének minősítésére sincs meg a diák kellő ismeretanyaga. A másik vélemény szerint igenis minősíteni kell

(Folytatás a 3. oldalon.)

„Szabadságra vagyunk ítélve”

Az ideológiai tárgyak tanításának fejlesztése manapság a viták kereszttüzében áll. A politikai gazdaságtan oktatásának javításához jó adalék Szabó Katalin „Útjelzők a politikai gazdaságtan oktatásának továbbfejlesztéséhez” című cikke a Társadalmi Szemle márciusi számában. Csak néhány idézet a tanulmányból: „Az oktatással szemben támasztott igények, az elmélet iránti fogyasztói szükségletek és a kielégítésük közötti rés észrevehetően távol... Lehetetlen nem érzékelnünk a tárggyal kapcsolatos problémákban nagy társadalmi dilemmáink tükröződését... Az általunk oktatott tananyagok számos megoldatlan kérdést görgöztetnek magukkal évtizedek óta. Nem egy problémán, amely már 1960-ban is gondot okozott, 1980-ig sem tudunk úrrá lenni. A tárgy fejlődésében tempóvesztés, lemaradás, késedelem tapasztalható. Ma ugyanúgy, mint két vagy három évtizede nem Marxszal ismertjük meg diákjainkat. Még csak nem is egy félreértett, rosszul megértett vagy egyéni módon interpretált Marxszal, hanem nagy művének, a tőkének zanzasztott, összezsugorított változatával. A politikai gazdaságtan ügyvezetett klasszikus fejezetei — ma akárcsak a hatvanas években — a tökélyre szigorított és kifejtési rendjében is összezárt kiadvonata... Marx gondolatát kifejtett, sokoldalúan alátámasztott tételei a rövidebb tankegyetemesben szinte jelszavakká zsugorodtak... Egész évfolyamok kerültek ki a szakirányú egyetemokről, főiskolákról is, anélkül, hogy Marx-élményük lett volna. Még elméletigényes szakokat is elvégezhetek a hallgatók úgy, hogy akár egyetlen marxi művet igazán alaposan elemeztek volna, be-

fejlesztették tanulmányaikat úgy, hogy a marxizmus közgazdasági elméletének gyökereihez akárcsak a közelébe kerültek volna... Több próbálkozás is történt már, az alapproblémákat illetően azonban eddig valamilyen kísérlet meddő maradt... Ezeket a gondolatokat természetesen a cikk nemcsak egyszerűen felveti, de javaslatokat is tesz a leküzdésükre. E javaslatokkal függ össze első kérdésem is.

— Milyen típusú oktatás volna képes megszüntetni ezeket a hiányosságokat a pg-oktatásban?

— Ha egy szóval kell válaszolnom, akkor ez a szó „differenciáltabb”. Amíg egy pg-előadást tartunk egy évfolyamnak, addig annak mindenképpen a haladó átlagot kell „megcélozni”, de ennek az ára, hogy a legjobbak fejlődését csak TDK-körökben, speciális kollégiumokban tehát gyakorlatilag a szabad idejükben tudjuk biztosítani, s a lassabban haladókhöz ugyanakkor egyáltalán nem jut el a politikai gazdaságtan. A differenciálást — ha ilyesmire rászánnánk magunkat — egyelőre a szakokhoz lehetne kötni. Ha alaptárgyban engedünk ugyanis fakultációt, akkor nagy a kockázat, mivel — elsősorban a kockázatot — még az önismeret sem annyira szilárd. Lehetne azonban arra építeni, hogy más szintű és irányultságú pg kell a más-más szakra készülő hallgatóknak. Természetesen ez csak egy javaslat, a lényeg a differenciálás, a megvalósítás konkrét formája kevésbé fontos.

— Ez gyakorlatilag azt jelentené, hogy a szakvezetés — legalábbis a pg szempontjából — egy évvel előbbre jönne. Másrészt előnyt élveznének a szakközépiskolát végzettek, mert előképzettségük alapján ők volnának alkal-

(Folytatás a 3. oldalon.)

A Közgazdász-kerekasztal sarkából...

Bloomington, 1982. március 21—24.

A II. VILÁGHÁBORÚ UTÁNI magyar gazdaságfejlesztés azon belül is reformtörvényeink talán még soha nem kerültek a nemzetközi érdeklődés olyan reflektorfényébe, mint az ez év március 21—24. között, az amerikai Indiana Egyetemen (Bloomington) a „Magyar gazdaság és a kelet-nyugati gazdasági kapcsolatok” címmel megrendezett tudományos konferencián. Az Indiana Egyetem e monstre vállalkozása — mely egyben otthont adott a VII. amerikai—magyar közgazdász kerekasztal-megbeszéléseknek is — nemcsak a méreteivel (közel száz hivatalos résztvevő) hívta fel magára a figyelmet,

hanem mindenképp az üzleti és kormánykörök magas szintű, esetenként kifejezetten exponált képviseletével. A legnagyobb amerikai Kelet-Európa-kutató intézetek és egyetemek vezető munkatársait éppúgy megtalálhattuk a résztvevők között, mint a magyar—amerikai gazdasági kapcsolatokban export révén leginkább érdekelt amerikai vállalatok, bankok magas rangú képviselőit. Az amerikai kormánykörök (külügy-, kereskedelemügyi minisztérium, tudományos tanácsadói intézetek), valamint nemzetközi szervezetek (IMF, Világbank) jelenléte a konferencia tudományos jelentőségén is túlmu-

tató gyakorlati fontosságát is demonstrálta. Az esemény rangjához méltóan a magyar delegációt közgazdaságtudományi közéletünk nemzetközi rangú tudósai fémjelzték (Berend T. Iván, Kornai János, Nyers Rezső, a magyar reformtörvények egyik elharcosa, Simai Mihály s mint házigazda, Ránki György).

A benyújtott tanulmányok nagy száma s a sok előjegyzett korrekció ellenére — ha zsúfolt program keretében is — sikerült átfogó — remélhetőleg nyugati kollégáink számára is tiszta — képet rajzolni reformtörvényeink valóságos történelmi gyökerei-

ről, céljairól és tényleges lehetőségeiről. A feltételes fogalmazás azért indokolt, mert jóllehet az egyes részletkérdésekben (mint pl. a decentralizálás, kisvállalkozás, a nemzetközi pénzügyi kapcsolataink, a külkereskedelem szabályozása, az energiaszektor) elismert hazai szakértők próbáltak — tanulmányaikkal és élő szóval egyaránt — határozott körvonalakat adni a kialakuló álláspontoknak, mégis, néhány területen továbbra is értetlenség vagy zűrzavar uralkodott a fejekben — elsődlegesen persze a tény és adatszűrés tekintetében.

(Folytatás a 4—5. oldalon.)

Kontrasztok

Pantomimon voltam. Kell-e mondanom, hogy a Köz-gáz Művészeti Hét egyik csúcspontjában, a második közgáz pantomim találkozón loptam a kedd estét. Elsőként — rögtön éhgyomorral — Kecskés András töltötte be a színpadot és persze az egész aulát is. Mit mondjak, átkozottul nehéz volt ez az első fogás. Többen fellelegeztek, amikor lecsúszott. Már akiknek lecsúszott. Nekem például

jelentős része számomra, mint gyönyörködni a részletekben, ámúlni Kecskés utánózatlan mozgáskultúráján, a tizedmilliméternyi pontossággal kidolgozott mozdulatokon. Tipikusan olyan előadás volt, amely előtt mélyen meghajolok, például azért, mert elképzelhetetlen odaadással dolgozott a művész és vitathatatlanságul óriási egyéniség. Attól nagyon távol vagyok azonban, hogy azt is elmondhassam róla: tetszett. Úgysem tudom ezt pontosan és kimerítően megfogalmazni, miért nem tetszett, ezért megintcsak egy példa: említettem, hogy tiszteletre méltó a kemény munka, ugyanakkor azonban azt hozom fel ellene, hogy túlságosan veritékszagú volt. Annak igazolására, hogy a kemény munkának nem kell feltétlenül ilyen messze föl-

dön izzadságszagúnak lennie, nem is kellett az embernek olyan messzire mennie, elég volt ehhez, hogy kivárja a harmincperces szünetet. S megnézte a két Marcel Marceau-növendék, Karin Delobbe és Nagy József műsorát. Sokkal melegebb, életszagúbb volt az egész. És nevettek előadás közben. Tartok tőle, hogy noha a mozgás nem volt annyira tökéletesig fejlesztett, mint Kecskés Andrásnál, a tartalom sokkal ötletesebb, dúsabb volt. Mondhatja persze akárki, hogy mindezt csak azért mondom, mert nem értettem meg az első programot vagy amit eddig megértettem belőle, az persze édeskevésnek bizonyulhat összehasonlítva egy olyan műsorral, amelyet mondhatni végig követni tudtam, egyszerűen azért, mert közérthetőbb volt. Igaza lenne akárkinek, ha ezzel csak én lennék így. Meglehet, hogy Kecskés András showjában sokkal több és mélyebb tartalom van, csakohogy mindez mit sem ér, ha csak András és a beavatottak szűk köre érti. Számunkra, hétköznapi néző számára csak a bizonytalanság (és a sóvárgás) érzése marad; van-e benne valami, amit mond és mivel Kecskés Andrásról az ember feltételezi, hogy igenis van, esetleg sóhajtozhat, hogy milyen jó is lenne felfogni a mondani-

valót. Ugyanez vagy más akárki mondhatja azt is, hogy persze könnyű volt a Marceau-növendékeknek. Ketten voltak és különféle tárgyakat is felhasználtak, sőt még beszéltek is. Válaszaim: ki kényszeríti Kecskést, hogy egyedül játsszon? Miért nem használ ő is tárgyakat és a beszédet — persze korlátozottan, ha ezzel gazdagíthatja az előadást? Hangsúlyozom, tisztelem Kecskés erőfeszítését, hogy puritán elszántsággal tudatosan korlátozza magát, feleslegesnek tartom és sajnálom, hogy ilyen óriási tehetség olyan dolgokra pazarolja energiáját, amit sokkal egyszerűbben el lehetne érni.

Péterffy Zsolt

mind a gyomrom, mind pedig egyes magasabb rendűnek mondott szervi képződményeim képtelenek és tehetetlenek bizonyultak befogadására. Az első néhány percben még csak követhető volt mondanivalója, a bibi csak az, hogy műsora mintegy óra hosszat tartott. Így aztán nem maradt más a közönség

Kecskés András: Mario és a varázsló
Fotók: Resselly Béla

Karsai R. T.
Fotó: Balázs Gusztáv

B. KISS TAMÁS:

Érmék

(Hervay Gizella)
mély
a barázdá
homlokon-földön

(Utassy József)
talpon
kihordott
halál

(Csoóri Sándor)
csontig
férfi

(Apáti Miklós)
forradalmunk
önnön-faggatás

A költészet napjára
(Baka István)
Futhatnál
hová

(Csordás Gábor)
ami van
viselni
itt

(Király László)
a vagyunk
szomorú
gyönyörűsége

(Nagy László)
e föld
árvaságotra
födét

Éjszaka

Szepesi Attilának

I.

szívünk nyarat útni gyáva
az ósz célzókeresztje szívünkön
hajnalálom él a varjúhódi téiben
virrad tavasztalan hajnal

II.

Denevércsönd. Varjúszélcsend.
Télörvény.
Rügyrideg, arcpusztaság.

Éneked éled, nincstelen-király,
Lángjánál szebben viseljük
éjszakánkat.

Köztünk szólva (Te és én köztem /vagy közted?/)

A Kőműves Kelemenről

Utálom a színházi kritikákat. Legalábbis azokat, amelyekben a megfelelő egyetem végzett, irodalmilag, meg egy csomó másféleképpen ki-művelt szakemberek mondanak velőtrázóan magabiztos ítéletet színdarabokról (vagy másról). Szerencsére nem fenyeget az a veszély, hogy megutálom ezen írástomat a fen-tőbb esetetek miatt biztos nem, espedig egyszerűen azért nem, mert még az „avatott laikus” címmel sem dicsekedhetek, sőt azt sem mondhatom magamról, hogy gyakran járok színházba. Van egyéb is, amit nem mondhatok el magamról. Például nem szoktam írni a Közgazdaságban sem. Az, hogy most mégis megragadjam a pennát már elárul valamit nem mindennapi lelkesedésemről. Ha röviden akarnám jellemezni a „Kelemen” azt mondanám: jó volt, s ha ez nem elég, hozzátennem: még soha nem kaptam ilyen él-ményt színházról. Ezzel mondanivalóm lényegéhez értem, s ha nincs idő, az istenért, to-vább ne olvassd, nem éri meg!

Számomra (hangsúlyozom számomra) ez a darab az 50-es évek Magyarországról szól (az 1958 előttről).

Nagyon szimpatikus, hogy a széles körben eluralkodott, to-

tálisan tagadó” attitűddel szemben, a szerzők: Sarkadi Imre, Ivánkai Csaba, Szőrényi, Bródy, (s én Marton Lászlót is közéjük sorolnám, meg valahol a csodálatos színészi csapatot is), amellett hogy elvetik a torzulásait, hangsúlyozzák a korszaknak azt a jellemzőjét, amely továbbvitelre érdemes. ha módosított formában is.

Azért érzem nagyon fontosnak és nagyon aktuálisnak a hangsúlyt, mert olyasvalamiről van szó, ami a mai társadal-munkban fájdalmasan hiány-zik. A hitre, a lelkesedésre, a valós meggyőződésre gondolok, s még ha ezerszer is átok ül a „Váron”.

Ennyit a tartalomról, ame-lyet szervesen kiegészít, sok-szorosan felerősít a forma.

A fantasztikusan jó, eredeti (vagy mondjuk relatíve eredeti) zene, a rengeteg dinamikus mozgás és a szöveg együttese káprázatos előadás eredmé-nyez. Azt hiszem a „szuggesz-tív” a legmegfelelőbb jelző az alkotásra.

Nem jut eszembe szerényebb befejezés, amit megkockázatok; megszületett az európai színvonalú magyar rockszín-ház. Ui: Hegedűs D. Géza bomba nagy volt.

P. Zs.

Tagadóról

Örvedetesen az egyetemi közélet érdeklődésébe kerülnek az oktatás és az ifjúság helyzete, problémája. A Társadalmi Szemleben Szabó Katalin docensünk írt tartalmas, érdekes és élvezetesen megírt cikket. A MOZGO VILAG 1982/3. számában pedig JESZENSZKY GEZA docens írt figyelemre méltóan KÖVETELMÉNYCSÖKKENTÉS VAGY INTENZÍVEBB TANULÁS? címmel vitacikket.

„Iskolaügyünk önkritikus vizsgálata örvedetes kitörést jelent nagyon is jelen- (vagyis ön-)központú világszemléletünkben, hiszen az utánunk következő nemzedékek világa iránt érzett felelősség a nemzet jövőjével való törődés jele.

A pontos számok, a hivatalos statisztikai adatok azt igazolják, hogy... a felsőoktatási intézményekben jelentkezők (és így szükségképpen a felvettek) tudásának, minőségének határozottan csökkenő tendenciájáról van szó... Hiába teszünk egyre nagyobb engedményeket, állandóan növekszik az új a két oktatási intézmény követelményi rendszere közt... Milyen lehet a győnge tanulmányi eredménye miatt tanulá-sra nem is gondoló többség tudása, tájékozottsága? Vajon az üzemekben, a mezőgazdaságban, a szolgáltatásokban művel-tésre, szilárd alapismeretekre nem lesz szükségük?”

A tudományos-technikai forradalom szűkített, praktici-sa értelmezésének következtében az utóbbi évtizedben kampányszerűen visszaszorítják a humán műveltség elemeit és tantárgyait, csökken a legtöbb értelmiségi pálya társadalmi presztízse, visszanyomták a gimnáziumot, mint iskolatípust, a túlzott szakosítással megszűnt a középiskola nyitott jellege, folyamatosan csökken az érettségi jelentősége, komolysá-ga, az egyetemi felvételi rendszer szintén a tanulók egyol-dalúságát segíti elő.

A körülbelül tíz éve bevezetett tananyagcsökkentési kampányt „én annyira súlyos dolognak, a magyar iskolapolitika talán legjellegzetesebb tévedésének tekintem, hogy részletesen kívánok róla szólni... (Pl.) a történelem ese-tében... a fokozatos csökkentés, kilúgozás következtében a tananyag elveszítette intellektuális tartalmának, szellemi vonzerejének jelentős részét. A történelmet (vagy általában az iskolát) amúgy sem kedvelő diákok számára... az lehet-tett a

legfőlemelőbb pillanat,

amikor egyszer csak év közben (!) elrendelték a tananyagok csökkentését, és a tanárok a diákokkal kénytelenek voltak ki-húzni a tankönyvből a hirtelen fölöslegessé, a történelemből kiiktatandóvá vált bekezdéseket, sőt önálló fejezeteket. Milyen eseményeket sújtott ez a Nemesis?... Spárta, Nagy Sán-dor, a pun háborúk, az investúraharc, a keresztsháború, a nagy fölfedezések menete, az ellenreformáció, a német-al-földi szabadságharc, a felvilágosodás, a Szent Szövetség, az utópista szocialisták, az olasz egység létrejötte, az észak-ame-rikai polgárháború, az első világháború előtti nagyhatalmak imperializmusának jellegzetessége, valamint az összes tudomá-ny- és kultúrtörténeti fejezet... A nemzeti történelem-ből... a „reform”... elhagyta... a tatárjárás lefolyását, a rendiség kibontakozásának folyamatát, az ország három rész-re szakadásának (talán túl szomorúnak talált) történetét, a török kiűzését (nehogy ezen meg túlságosan felbuzduljanak?), a Pragmatica Sanctiot, a reformországgyűlések tárgyalásait, a neocabszulizmus kétpülését, a kiegyezést követő évtizedek gazdasági fejlődését, az Osztrák-Magyar Monarchia első vi-lágháború előtti politikáját.

A tananyagcsökkentést látható módon két szempont vezé-relte: iktassuk ki a tanulók (a nemzet?) tudatából mindazt, ami csak érdekes, színes, érzelmet hordozó, tehát fölösleges töltelék, illetve mindazt, amiben sok az esemény, a név, a dá-tum, hiszen ezeket úgysem igen szokták megjegyezni, elha-gyásukkal legalább majd megjavulnak az osztályzatok.

A tanulók így egy minden korra, minden eseményre rá-húzható, vonalas, semmítmondó, gyakran aktualizáló sémát jegyeznek csak meg, valahogy így: Kieleződnék az ellent-mondások (milyenek?), az elnyomott dolgozó tömegek helyzete egyre rosszabb lett (mennyiben?), az uralkodó osztály ki-zsákmányoló politikájával egyre jobban meggazdagodott, mindez válságot, sztrájkot és inflációt eredményezett (hol, mekkorát?), végül azután (mikor?) a megfelelő vezetőket (ki-ke?) megtalálta

forradalom elsöpörte a régi rendet

(hogyan?) — és minden kezdődik előlről.”

„A meghirdetett tananyagcsökkentést és a hallgatólagosan elfogadott színvonalcsökkentést a túlterheléssel szokták indokolni... ”

Az agy kapacitásából futja a többletmunkára!... Szerintem ezentúl kevesebb órában többet kell tanítani, több, jobb, inkább az egyénre szabot... munkával!”

Más megközelítésből tartalmaz figyelemre méltó monda-tokat egyetemünk professzorának, KISS ARTHURNAK az IF-JUSÁGI SZEMLE 1982/I. negyedévi számában megjelent TÁRSADALMUNK ÉS AZ IFJUSÁG című cikke.

„Az ifjúság a társadalom egyik legfontosabb rétege!

...Az ifjúság érdekeinek tartalma... objektív, azaz nem függ attól, hogy miként fogalmazzák meg őket, vagy attól, hogy miként értékelik kielégítésük állapotát. Ezért kell a szocializmus tudatos erőinek, a pártnak, az államnak, a különbö-ző szintű és rangú vezetőknek, de a fiatalok tömegeinek is reálisan a maguk konkrétusában is feltárni az ifjúság objek-tív érdekeit, pontosan megfogalmazni őket, megjelölni, milyen úton-módon érvényesíthetők... A felszabadulás óta és még inkább a munkáshatalom kivívása óta megvalósított főbb vív-mányok közé tartozik az a számottevő előrehaladás, amitt az ifjúság képzésében értünk el... Jelentős eredmények szület-tek az ifjúság egészségvédelmének területén is... A fiatalok sorsát, jövőjét nem fenyegeti a kizsákmányolt társadalombé-li létbizonytalanság... Optimálisnak tekinthető-e

az ifjúság problémáinak felkarolásában,

megoldásuk elősegítésében folytatott tevékenység?... Nem lehet egyértelmű feleletet adni! A fentiekben már jeleztük azokat az óriási változásokat, amelyek a felszabadulás után bekövetkeztek.

Azokban... a fiatalok... a jelenben elsősorban azt lát-ják, ami még hiányzik... Természetesen egyetlen társada-lomban sem könnyű a „felnett életút” kezdete. Nem is lehet kívánni, hogy az ezzel összefüggő gondok egyszerre eltűnjenek, vagy, hogy Kádár Jánosnak... szavait idézzük: „egy fiatal embernek 20 vagy 21 éves korára nem mondhatjuk, hogy őrj-be testvér, a készbe, éljen a szocializmus”. Mégsem hagy-hatjuk figyelmen kívül azt a lényt, nem becsülhetjük alá a súlyát, hogy a pályakezdő fiataloknál halmozottan jelentke-znek az ifjúság gondjai... Azokban az ifjúság sorsa csakis a felnőttekkel együtt, a szocialista alternatíva kereteiben ren-deződhett!”

B. KISS TAMÁS

RUDAS LÁSZLÓ-DÍJASOK

Tartani a lépést

Sipos Zoltán, a külkereskedelmi tanszék adjunktusa eddig összesen négy dolgozattal szerepelt a Rudas László pályázaton. Ebben az évben a külgazdasági kockázatvállalás és vállalkozás időszervi kérdései című munkájával nyert díjat.

Régi kutatási területe ez a harmincegy éves oktatónak, 1976-ban ebből a témából védte meg doktoriját. (Egyébként ezt a dolgozatát valószínűleg a Külgazdaság című folyóirat közli majd.)

A vállalkozásról szóló részt még nem dolgoztam ki teljesen — mondja Sipos Zoltán —, de ez feltétlenül érdekes dolog. A külkereskedelmi állami monopóliumát nem sérthetik a vállalkozások, így ezek különböző formái, lehetőségei az állami monopólium belül kell megtalálni. Jó példa erre, hogy vannak már az iparvállalatoknál vállalkozói teamek, hasonlókat meg lehetne valósítani a külkereskedelmi jogú iparvállalatoknál is, s innen már csak egy ugrás a külkereskedelmi vállalat. De ezt még alaposabban ki kell dolgozni.

1974-ben végeztél a közgazdász, s rögtön bent maradtál az egyetemen. Nem hiányzott a gyakorlati tapasztalat, főleg a választott témakörödben?

Voltaképpen nem vagyok teljesen híján a gyakorlati ismereteknek, mert mellékgazdálkodásban a külkereskedelmi

joggal rendelkező Magnezit-
ipari Művek külkereskedelmi
irodájában dolgozom szaktanács-
adóként.

Az oktató vagy a kutató
munkát szereted jobban?

Nagyon fontosnak tartom
a tudományos tevékenységet,
de sajnos kevesebb időm jut
rá, mint amennyi kellene.
Egyébként az órákra mindig
készülök, s az erre való olvas-
ás tulajdonképpen közel áll
a kutatáshoz. S végeredmény-
ben a tananyagkészítés is kutatói
feladat, s ebben is volt
részem az utóbbi időben.

Milyen értéke van szerinted a Rudas László díjnak?

Ez az egyetlen olyan pályázat,
amely egyetemi, szakmai
elismerést jelent. Kell-e
hangsúlyozni, hogy milyen
fontos ez a fiataloknak?!

Hogyan tovább?

Szeretnék ebből a témából
kandidátusi értekezést készíteni
(ez középtávú terv). Ehhez
véleményt kérek majd a tanszék
kollégáitól és másoktól is.
Tartani kell a lépést, mert a
tanszék 15 oktatójából tízen
már kandidátusok.

B. L.

A vizsgálat tárgya, a fajok együttélésének kölcsönös hatásai

Csetényi Artúr matematikus,
az MSZI fiatal oktatója „Az
általánosított Volterra-típusú
ökológiai rendszerek” című
tanulmányáért idén Rudas
László-díjat kapott.

Tanulmányának születési kör-
ülményeiről, témájáról, a benne
— verbálisan és formálisan —
megfogalmazott problémakörrel
kérdésemre így válaszolt:

Mi keltette fel a téma
iránti érdeklődését és hogyan
kezdett el ezzel a kérdéskörrel
foglalkozni?

Körülbelül egy éve veszek
részét egy ökológiai modellezéssel
foglalkozó interdiszciplináris
kutatásban — kezdte Csetényi Artúr. —
Kovács Géza irányításával működik
ez a kutatócsoport, biológusok,
közgazdászok, matematikusok
részvételével. A munkát
ötévesre terveztük; első
közelítésben a problémakör
mélyebb, átfogóbb — elvont
— kérdéseivel, később pedig a
gyakorlati alkalmazásokkal
foglalkozunk. Így született ez
a tanulmány, amely az ökológiai
modellezéssel kapcsolatos
eddiggi kutatásaimat foglalja
össze.

Azt hiszem, nem én vagyok
az egyetlen, aki a címet olvasva
úgy érzi, sejtelve sincs arról,
miről szólhat a tanulmány.
Kérem, hogy néhány szóban
fejtse ki, mi is rejtezik a cím
mögött!

Tanulmányomban különböző
fajok együttélésének kölcsön-
hatásait vizsgáltam, differenciál-
egyenletek segítségével — a
diszkrét és a folytonos esetet
megkülönböztetve — aszerint,
hogy figyelmen kívül hagyjuk
a generációk átfedését, vagy
sem. — A fajok együttélésében
jelentkező kölcsönhatások —
a növekedési ráta előjele szeri-
nt — lehetnek kooperatív,
kompetitív, illetve ragadozó —
szákmány jellegűek. A folya-

matok egzakt leírását az úgy-
nevezett Volterra-típusú egyen-
letek adják. Laboratóriumi úton,
vagy természetes környezetben
megfigyelt együttélési rendsze-
rek jelentik a modell számá-
ra a kezdeti feltételt. A model-
l megfogalmazása és a ki-
indulási feltétel meghatározása
után a rendszer aszimptotikus
viselkedését vizsgáltam.
Mivel előzetes információk
alapján a növekedési ráta ismer-
tnek tekinthető, kérdésfelte-
vésünk arra irányulhat, vajon
a rendszer működése be-
áll-e valamilyen periódikus
mozgásba, illetve elérhető-e a
jövőben valamely számunkra
kívánatos állapot, vagy, hogy
mennyire stabil a rendszer
aszimptotikus viselkedése —
vagyis hétköznapi nyelven; a
kezdeti értékek kis változta-
sára a rendszer mennyire érzé-
keny, kvantitatív viselkedése
hasonló marad-e vagy sem.

Tanulmányomban egyszerre
több célt próbáltam megvalósí-
títani. Egyrészt betekintést
kívántam adni az alkalmazott
matematika egy dinamikus
fejlődő területére. Amióta a
biológia, illetve a társadalom-
tudományok eljutottak oda,
hogy a problémákat egzakt,
formalizálható módon kezelik
megfogalmazni, egyre na-
gyobb szerep jut a matematikai
módszerek széles körű alkalmazá-
sának, ami aztán kölcsönösen
termékenyítő hatást gyakorol
a kérdéses tudományokra.
Másképp próbáltam aláhúzni
a stabilitás fogalmának centrális
jelentőségét a biológiai és a
szociális tudományokban.
Harmadrészt pedig tanulmányom
arra irányult, hogy bemutassa,
igen mély és absztrakt eredményeket
lehet konkrét rendszerek vizsgálatá-
nál felhasználni, és segítsé-
gükkel sokat megtudni a problé-
mák valódi természetéről.

Köszönöm a beszélgetést.

Fluck Zsuzsanna

Két dolgozattal is pályázott
Papp Ilona, az ipargazdaságtan
tanszék adjunktusa, közülük az
egyik dicsőreget kapott, „Az
ásványi eredetű természeti
erőforrások értékelése
továbbfejlesztésének néhány
szempontja” című munkája
pedig elnyerte a Rudas-díjat.

„Alkalomra írt” dolgozato-
tok ezek vagy egy folyamatos
kutatómunka állomásai?

Természetesen az utóbbi.
Szó szerint egy folyamat része,
hiszen a tanszékre kerülése-
m óta foglalkoztatott ez a
téma, és a most benyújtott
dolgozataim egy-egy fejezetét
alkotják az ősszel megvéden-
dő kandidátusi disszertációm-
nak.

Mióta dolgozik az egye-
temen?

1973-ban végeztem népgaz-
daságtervező-elemző szak,
matematikai, gazdasági szak-
ágon — akkor még volt ilyen.
Végzésem után a tanszékre
kerültem, és Megyeri Endre
tanszékvezető mellett dolgoz-
tam, mint gazdasági matema-
tikus. Megyeri professzor erő-
forrás-értékeléssel foglalko-
zott, és az ő javaslatára fordultam
én is e téma felé. A doktorim
támogatását már ebből a témakör-
ből írtam.

Aztán három évig —
1978 és 81 között — nem
dolgoztam az egyetemen.
Miért?

A mai Ipari Minisztérium
államtitkára hívott el dolgozni,
és az említett periódusban az ő
tanácsadója voltam. E munkában
szerzett

Egy kutatási folyamat részeként

gyakorlati ismereteimet ered-
ményesen tudom hasznosítani
mind a kutatómunkában,
mind az oktatásban. Azonban
ez időszakban is oktattam az
egyetemen. 1981 óta pedig
már ismét a tanszéken dolgozom
mint adjunktus.

Miből áll a munkája
most a tanszéken?

A kutatási feladataim
mellett nappali és esti tagozaton
oktatók, emellett patronáló
tanár vagyok az egyik
másodéves nappali csoport-
nál.

A pártcsoportban én vagyok
a KISZ-instruktor —, a tan-
székhez tartozó patronáló ta-
nárok összefogása a felada-
tom.

Kutatásai kapcsolódnak
az oktatott anyaghoz?

Igen, méghozzá szá-
momra nagyon szerencsésen
a tananyag e témának első-
sorban a mikrovetületét vizs-
gálja. Én viszont makroszintű
vizsgálatot is végzek. E két
összekapcsolása számomra
még inkább teljessé teszi a
képet.

Kupcsik József, lektori
véleménye végén a következő-
ket írta az Ön dolgozatáról:
„A gazdasági egyensúly aktuális
problémái miatt is jelentős
munkaként értékelhető, érde-
mes e téma további kutatása,
empirikus bemutatása, az
anyag rövidített változatát ja-
vaslom az Egyetemi Szemlé-
ben való publikálásra.” Vár-
ható egy ilyen publikálás?

Igen, a tervek szerint az
ez évi 4. számban fog meg-
jelenni.

Gratulálunk és sok sikert
a további munkájukhoz!

„Szabadságra vagyunk ítélve”

Interjú Szabó Katalinnal, a politikai gazdaságtan oktatásának fejlesztéséről

(Folytatás az 1. oldalról.)

masabbak a magasabb színvo-
nalú képzésre?

A szakközépiskola elő-
nyeit nem látom ilyen egyszerű-
telműnek. Itt van például a
makroprofit elmélete! Ez új
dolog, új szemléletet kíván. A
gimnáziumból jöttek többsé-
gének nem okoz problémát,
értik a logikáját. A szakköz-
épiskolások fejében azonban
már rögződött egy másfajta
gondolkodás, amiből kilépni
nagyon nehéz. Ők sokkal el-
lentmondásmentesebbnek,
leegyszerűsítettebbnek tanulták
a gazdasági elméletet, mint
ahogyan itt tanítjuk, és ezen
változtatni nem könnyű. De ez
csak egy a számos probléma
közül, amivel meg kell küzde-
nünk. Itt van az új pg-könyv
esete! Nem hibátlan, de sok év
után új feljegyzést, új problémakör-
ket hozott, mégis sok kifogás
éri, mert sok mindent nem ér-
tenek benne, nehezen tanul-
ható. A tanítás színvonala ter-
mészetesen elsősorban az ok-
tatókon múlik. Lehet ezt a
kérdést drámaian felfogni —
én is szoktam néha arra hiva-
tkozni, hogy Samuelson tíz-
ezer dollárt kap egy előadá-
sért, s ennyi pénzért itt is
csodákat lehet csinálni —, de
az igazság az, hogy az érte-
lmeségi nem teljesítményben
dolgozik, így hát ez nem
egyszerű anyagi kérdés. Ked-
vezőtlen hatások van persze,
az alacsony fizetéseknek, az
egzisztenciális problémáknak,
a hibákat azonban nem lehet
csak ezzel magyarázni. Az már
más kérdés, hogy amit Marx
oktatásával csináltunk, arra
nincs magyarázat.

A tanulmányban azt
írod, hogy több próbálkozás is
történt már a változtatásra ed-
dig azonban minden kísérlet
meddő maradt. Milyen hatása

volt a cikknek, vársz-e vala-
mi változást attól, hogy meg-
jelent?

Sosem a ló orrára tele-
pedett légy húzza a kocsi —
tartja a mondás: én sem a
cikkétől várok változást, de az
tény, hogy fordulópontra
állunk. Ha ezt pesszimistán
akarnám megfogalmazni, ak-
kor azt mondanám, hogy olyan
rosszul áll az ideológiai tár-
gyak oktatása, hogy minden
változtatással csak jobb le-
het. Optimistán is szemléltet-
jük a kérdést: a válságot át-
élő szakmák, országok, tudomá-
nyágak, emberek rá vannak
kényszerítve a változtatásra,
és ebből robbanásszerű fejlődés
is adódhat. Az oktatás vezetése
elszánta magát a változta-
tásra, felismerte ennek szük-
ségségét, jól látja a jelen-
legi helyzetet és nincs szépítő-
si törekvése. Ez alapja lehet
az előrelépésnek. A külső kör-
nyezet is kedvező. Forduló-
pontra állunk át a gazdaság-
ban, s a közgazdasági elmélet-
re is vár a feladat, hogy ki-
jelölje a fejlődés útját. Ennek
az oktatásban is lesz követ-
kezménye. A hallgatók szin-
tén sürgetik a változásokat, a
nyomás tehát minden oldalról
erős.

Mi lehet a kibontakozás
útja?

Tudatosan fel kell dol-
gozni az elmúlt húsz évben
történteket. Ehhez szemléleti
változás is szükséges. Bizo-
nyos alapkérdéseket újra fel
kell tenni! Ezek megválaszo-
lásával ki kell lépni az eddigi
gondolati medrekéből, ezeket
szélesebbre kell venni. A
rögeszmes gondolkodás nem
egyeztethető össze a tudomá-
nnyal. Eddig sokszor korlá-
tok között vizsgáltunk és a
korlátokat nem a külvilágból
és nem felülről szabták nekünk,
hanem önmagunkat

korlátoztuk. Olyan alapkérdé-
seket kell újra átgondolnunk,
mint például az érték lényege,
vagy a szocialista tulajdon
mibenléte. Ha jól emlékszem
Pap Zolt írta egy cikkében:
egyetlen marxista se gondol-
hatja komolyan, hogy licence
van az igazsághoz — ezzel
mélyen egyetérték. Szerényeb-
beknek kell lennünk. Kellő
szerénységgel kell viszonyul-
nunk például a polgári köz-
gazdálkodás. El kell ismernünk,
hogy a jövőcentrikus szemlé-
let a polgári közgazdaságtan-
ban sokkal erősebb, s mi a
politikai gazdaságtanban ed-
dig nagyon keveset tettünk
egy tudományos jövőképpért.
Sokkal nagyobb toleranciára
van szükség az egyetemi élet-
ben is, bár e tekintetben az
idők során inkább romlott a
helyzet; egyre idegesebb lesz
mindenki egy-egy ellenvéle-
mény hallatán. A vitákban
egyre kevesebb a türelem, ez
nemcsak az egyetemi légkört
rontja meg nagyon, de a vál-
tozásokat is fékezi. Az okta-
tók és a hallgatók viszonyából
is hiányzik a türelem, az em-
pátia, az egymás helyzetébe
való beleélés képessége, és
szándéka. Amikor elragad a
hív, néha én is mondom olyas-
mit, hogy milyen jönnék kriti-
zálnak a hallgatók — akik
még semmit sem tettek le az
asztalra, olyanokat, akik
már „csináltak valamit”. Csak-
hogy ez hamis érvélem, mert a
hallgató alig húszéves, és nem
is volt még módja érdemeket
szerezni. De ez fordítva is
igaz: a hallgatónak is meg kell
értenie, hogy más légkörben
nőtt fel, más tapasztalatokkal
rendelkezik, más lehetőségei
váltak annak az oktatónak,
aki az ötvenes években volt
diák. Ellendrukkerek között
szörnyű érzés órát tartani.

És a fiatal oktatókat sújtja
ez a legjobban, mert a tanítá-
sban kívül kevés támasza
van valós önértékelésüknek.

Jelentősen befolyásolják
ezek a feszültségek szerinted
az oktatómunkát?

Igen. Az oktató sokszor
még be sem lépett a foglalko-
zásra, már tudja, hogy nem
lehet sikeres, hiszen a tárgy-
gyal szembeni előítéletektől
szinte „sűrű” a levegő. Aki fél,
az ne legyen pg-tanár, mon-
dta épp nekem a főnököm, és
ez igaz is, mert tanítani csak
gáncs és félelem nélkül, önbiz-
alommal lehet.

Emberileg nagyon nehéz az
oktatásnak ezt a mélypontját
megélni, és ebben talán mégis
könnyebb a fiatal helyzete,
mert úgy ahogy elhatárolhatja
magát az eddigi mulasztásaink-
tól, elvégre alig néhány éve
van a pályán. De egy középkorú,
vagy vezető oktató teljes-
séggel felelős azért, hogy az
ideológiai tárgyak oktatása
idáig jutott. És nem vigasz az
sem, hogy ezeknek a tárgyak-
nak a tanítása a nyugati egye-
temeken is kátyúba ragadt.

Milyen mélységig érintik
majd szerinted a változások az
ideológiai tárgyak oktatását?

Lehet, hogy van külső,
társadalmi korlátja a mélyre-
ható változásoknak, de mi et-
től még nagyon-nagyon mes-
szre vagyunk. Nem hiszem,
hogy akad olyan kollégám,
akinek nézetei, gondolatai til-
tott szférába vezetnének,
olyan szférába, amely nem
egyeztethető össze társadal-
munka valós érdekeivel. Ilyen
veszélyt itt a legkevésbé sem
fenyeget, mi inkább keveseb-
bet kételkedünk, kevésbé bát-
ran gondolkodunk a szüksé-
gesnél. Mindemellett a társa-
dalomban is ideológiai képlé-
kenység, ideológiai megújulás

iránti igény figyelhető meg. A
változások újra feltesznek bi-
zonyos kérdéseket, és a vála-
szok ma nem egyértelműek.
Most a közgazdaságtudomány-
tól is várják az új gazdasági
szemléletet, az orientációs
pontot, például a kisvállalko-
zások, az árrendszer és sok
minden más kérdésében. Le-
het, hogy a hallgatókban van
olyan előítélet az ideológiai
tárgyakkal kapcsolatban, hogy
azok valóságfeltárás helyett a
politikát, annak bizonyos dön-
téseit ideologizálják meg. Ez
azonban most éppen fordítva
áll, mert a politika is a tu-
dománnytól várja az új gon-

dolatokat, elképzeléseket. Senki
sem tudja például, hogy a
makroprofit elméletéről mi a
„hivatalos” álláspont, mert ez
a kategória megszűnt, nincs
többé. Senki sem dönt „felül-
ről”, tudományos kérdésekben
a vita eldöntését a tudósokra
bízják. Az ideológiai tárgyak
oktatásának reformjában, az
erről való gondolkodásban, a
közgazdaságtudomány fejlesz-
tésében szabadságra vagyunk
ítélve, és ebben a helyzetben
a korlátokra való hivat-
kozás csak hamis öngazolás
lehet.

Molnár Gabriella

A tanárok véleményezéséről

(Folytatás az 1. oldalról.)

az oktatókat. Én is emellett
vagyok, ez a legtermészetesebb
dolog. Végül is a diák érzi igaz-
án a saját bőrén azt, hogy
érthető-e, hasznosítható-e egy-
egy előadás, szeminárium. Ő a
legilletékesebb ebben a kér-
désben. Szerintem a hallgató
kompetens megítélni, hogy jól
tanít-e egy-egy oktató, vagyis
hogy beszűkült-e, vagy éppen
rugalmas gondolkodású.
Egyébként, ha bármi gond fel-
merül egy oktatóval kapcsola-
latban, szerintem legelőször
vele kellene személyesen meg-
beszélni a problémákat. Ne fe-
lejtjük persze el, hogy a végső
cél az egyetemi oktatás fejlesz-
tése. Ezt pedig egy tényleges
reform keretében lehetne igazán
megoldani, s a tanárok véle-
ményezését is úgy lehetne
valóban helyére tenni. (Min-
denki tudja, hogy fel kellene
frissíteni az oktatói állományt,
s egyáltalán mind a hallgatók,
mind az oktatók kiválasztásá-
nál jobb selekcióra lenne
szükség.)

Róth József a számvitel tan-
szék adjunktusa.

Körülbelül hat éve volt
már ilyen jellemzés. Hard
mondjam el a saját esetemet.
Akkor az egyik csoporttól jó
véleményt kaptam, a másiktól

pedig rosszat. Ez utóbbi esé-
ben a módszeremet kifogásol-
ták, valószínűleg azt, hogy szí-
górú követelményrendszer ál-
lítottam. Pedig mind a két cso-
portban ugyanúgy próbáltam
oktatni. Ezek után megkérdő-
jeleztem a véleményezés mi-
kéméjét, jogosultságát. Vajon
milyen következtetést lehet le-
vonni ilyen homlokegyenest
eltérő vélekedésekből? Öszin-
tén szövege az ilyen véle-
ményekre nem adok. Reálisnak,
objektívnek kellene lennie a
véleményeknek, de hát honnan
tudjuk, hogy mi a reális. Nem
látom be azt sem, hogy olya-
nok legyenek a vélemények,
ami alapján érdemi döntést
lenne szabad hozni oktatókról.
Előfordulhat persze, hogy va-
lakiról mindenholon jó, vagy
éppenséggel rossz vélemény
érkezik. Ez orientál. De az el-
térő véleményekkel nemigen
lehet mit kezdeni. Szerintem
fennáll annak a veszélye, hogy
a jó vélemények érdekében az
oktatók esetleg megpróbálnak
a hallgatók úszályába kerül-
ni. Ez azzal a következmény-
nyel járhat, hogy a követelmé-
nyek csökkenni fognak. Szóval
nem nagyon látok ebben fan-
táziát.

Erdőküldéssel várjuk az első
próbálkozásokat.
Borsi László

Még egyszer

A közgazdászok musicalje

Részletek a „darabból”...

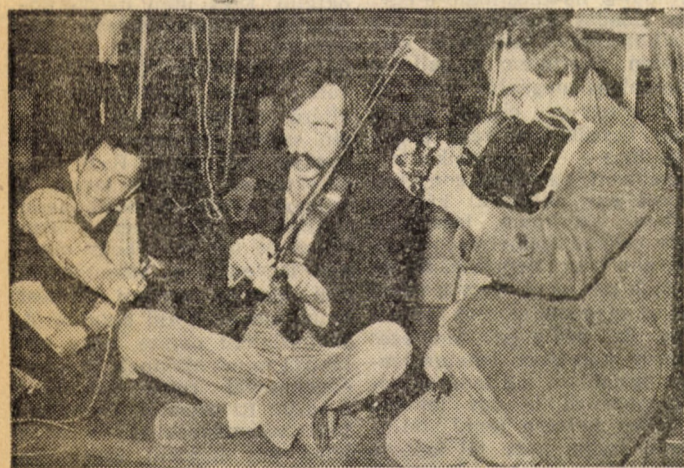
Ez még az előző nap: rektorra várva...

Tömk a libát

Melyik liba a nehezebb?

Húzzák a műszakosok

Fotók: Resselyi Béla

KEN

Tiszta szívből üdvözlöm a március 18-i számban „Nem szölok hozzá” címmel megjelent cikk szerzőjének utolsó gondolatát, amelyben az ifjúság nemzeti tudatának kérdését feszegeti.

A nemzeti tudat része a nemzeti kultúra, annak alapvető építőköve pedig az anyanyelv, és éppen ez utóbbi szenved el napjainkban a legsúlyosabb „csapásokat”.

Néhány olvasott cikk és előadás tanulságaként akár azt is mondhatnám, „sajnos a magyar nemzeti kultúráról is csak idegen szavakkal tudunk szólni”. Am a reformkor eredményes nyelvújító mozgalmának ténye és — hogy csak a legfrissebb reményt keltő fejleményt említsen — a HÉT március 14-i adásában bemutatott Bánffy György-féle „nyelvőr” társaság megalakulása bizodalommal tölt el: van remény arra, hogy a nélkülözhető idegen kifejezésektől megtisztított nyelvünket, a nélkülözhetetleneket pedig meglévő vagy megalkotandó magyar szavakkal helyettesítsük. Itt nemcsak a sokak fülét bántó „rekultiválás”-ra, „civilizatorikus”-ra és társaira gondolok. Értetlenül állok ugyanis az előtt a gyakorlat előtt, amely „partnert” mond társ helyett, „individualitást” egyéniség helyett, „realitást” valóság helyett, „racionálisat” észszerű helyett. Ez utóbbiak kiirtása talán túlzott kíváncsi lenne, de ha nem ügyelünk, a fentebbi szélsőséges példák is közkeletűvé válhatnak nyelvünkben.

Nem elég, hogy véletlenül szerűen szóljunk a magyar nyelv tisztaságáról és hogy néha kristálytisza nyelv-

vezető cikkeket is megjelenessünk. Szükséges lenne ezen újság hasábjain is rendszeres lehetőséget biztosítani egy kis „nyelvörkődésnek”.

Nemzeti kultúránk, tudatunk más alkotóelemeit szemlélve alapszintű oktatási rendszerünket is felelőssé kell tennünk a hiányosságokért. Hiszen a magyar történelmet, irodalmat nem lehet azonos módon tanítani a fizikával, matematikával. Míg számolni mindenkinek tudni kell, addig az irodalmat, történelmet ismerni, élménytadóan az ember egyéniségjei közé beépíteni kell. Erre pedig — a tapasztalat bizonyítja — nem alkalmas a leckezerű tanulás, a „magolás”.

Még egyértelműbb számomra a helyzet például az ének- oktatás terén. A népdalkincs ismeretének osztályzatokon keresztüli számonkérése, a kisiskolások jó részében elutasító magatartást vált ki, jóllehet, bölcsődés, óvodás korukban buszon, villamoson is szívesen kieresztették hangjukat. Az eredmény az, hogy a New Yorktól Tókióig egyazon ritmust zakatoló diszkószámokat fújja az ifjúság, de egy népdalcsoport elnevelésére a nagy többség képtelen lenne. Nem is igen merem megemlíteni a — táncházak játékos hatására lassan éledő — néptáncismeret hiányát.

Mert bizony akár áru, akár nem, vesszük-e vagy kapjuk, nemzeti kultúránk olyan elemei hiányoznak az ifjúság rétegeinek tudatából, amelyek

Magyarul!

nélkül pusztán elvonatkoztatás nemzeti tudatról beszélni.

Tartok tőle, hogy a jelen viszonylagos „jólét” körülményei között az ifjúság széles tömegeinek egyes társadalmi kérdések iránti közömbösége bizonyos fokig a fent említett hiányosságokkal függ össze. Az embereknek saját érdekeik határáig terjedő látókörre vagy a túlzott országáthárainkon túra tekintés ugyanannak az oknak lehetnek következményei: a nemzeti önismeret, öntudat gyengé voltának. Hiszen helyünket a nagyvilágban és közvetlen emberi környezetünkben is, nemzeti együvértartásunk kell, hogy bizonyos fokig meghatározza.

Vita

A kissé talán csapongó eszmefuttatás után mondani- valóm kezdő gondolatához visszakanyarodva hangsúlyoznám, hogy a nemzeti kultúra, tudat olyan fontos pillérének, mint anyanyelvünk tisztaságának a kérdését valóban érdemes lenne közügyvé tenni és napi feladatként kezelni annak szüntelen ápolását.

Karbuszky Imre

Fotó: Bánhalmi János

Az „olasz káosz” a hétköznapokban

Beszélgetés dr. Ferenczi Tibor docenssel

Nyolchónapos tanulmányút jóvoltából lehetett közvetlen szemtanúja a mai olasz valóságának dr. Ferenczi Tibor, az agrárgazdaságtan tanszék docense. A Római Egyetem Agrárgazdasági és Agrárpolitikai Intézetének vendégeként tartózkodott kint és persze szűkebb kutatási területén túl számtalan benyomás érte az általunk csak újságból ismert bonyolult olasz helyzetről. Ezekről kérdeztük beszélgetésünk során.

— A mindennapi hírek immár évek óta azt szügerálják belénk, hogy az olasz helyzet labilis, a kormányok néhány havonként váltják egymást, a gazdasági életről bajok vannak, a közbiztonságot a terrorizmus és a maffia vállvetve fenyegeti, egyszerűen, amolyan válságkép alakul ki a hazai olvasóban. Mit érzel mindennebből a hétköznapos életben a szemtanú?

— Ami leghamarabb érezhetővé válik (már a turizmus szintjén is), az a közbiztonság gyakran kritikus állapota. Hosszabb tartózkodás után aztán szembeötlenek a mélyebb (gazdasági, politikai) problémák is, így például a munkanélküliség igen nagy aránya, vagy a gyakori sztrájkok néha kellemetlen „élménye”. Nemeszser megtörtént, hogy a közlekedési dolgozók sztrájkja miatt 5–10 kilométert kellett gyalognom hazáig. Egyfajta kaotikus állapotra utal a mérhetetlenül nagy bürokrácia. Hogy egy tipikus példát említsék: amikor be akartam menni a Külügyminisztériumba az ösztöndíjaimért, azzal a dilemmával kerültem szembe, hogy a kapun csak akkor engednek be, ha leadom az útlevelemet, az ösztöndíjamat viszont csak az útlevelem ellenében voltak hajlandók kifizetni... Ami talán még ennél is többet mond, az az, hogy az emberek jórésze hamar túleszi magát az effajta tortúrákon — úgy tűnik, megszokták már...

— A tapasztalat azt mutatja, hogy a notóriusan meoldatlan problémák, a politikai hatalom tehetetlensége egy idő után fásultta, apolitikussá teszik az embereket. Vajon elmondható-e, hogy ami ma Olaszországban történik, az inkább csak a „hivatásos politikai erők” (no, meg persze az illegális földalatti moz-

galmak) birkózása a politizálásba belefáradt néptömegek feje fölött?

— Kintlétem alatt főleg baloldali beszélgető partnereim voltak, és ők csaknem egybehangzóan azt mondták, hogy általános kiábrándulás érezhető ma Olaszországban a pártokat illetően — és ez alól nincs kivétel. Ha valamelyik párt látszólag megerősödik — mint például legutóbb a szocialista párt —, ez nem újabb választói tömegek bevonását jelenti, csupán a pártok közötti „újraelosztást”. Ugyanakkor nemcsak az emberek szakadnak el a pártoktól, hanem azok részéről is tapasztalható egyfajta intézményesülési hajlam. Feletébb érdekelt például a vállalatirányításban a munkás beleszólás kérdése, amely megfelelő alkalmazása akár új struktúrájú döntési, hatalmi szituációt is teremthet. Legnagyobb meglepődésemre kommunista ismerőseim erről azt mondták, hogy ez valóban fontos kérdés, de azért mégiscsak az a kívánatos, ha világosan és egyértelműen biztosítják a magánvállalkozás mozgásszabadságát — a munkások érdekeit pedig a meglévő (intézményesült) struktúrában keresztül érvényesítik.

— Gyakran hallni, hogy Olaszországban reális veszély egy fasiszta színezetű fordulat. Mennyire érzékelhető ez ott a valóságban és egyáltalán hogyan volna elképzelhető a bekövetkezése?

— Amikor Rómában voltam, akkor tartotta Almirante fasiszta pártja első római nagygyűlését. Hatalmas tömeg volt. Rendkívül expanzív választási kampányt indítottak ezzel a nagygyűléssel. Rengeg utcai gyűlést szerveztek, és nagyon „észrevehető” plakátkampányt folytattak. Mégis, a római tanácsban például az addigi harmadik helyről visszaestek, a szocialista párt megelőzte őket. A szélesebb közvélemény reagálása tehát az expanzív kampány ellenére is inkább elutasító. Puccsot persze lehet a közvélemény ellenére is csinálni, de ezt nem érzem valószínűnek. A spanyol puccskíséret idején például még akkor éjszaka nem került embert sikerült az utcára vinni spontán tiltakozó gyűléseket szervezve a puccskíséret ellen.

Emellett az is fontos szempont, hogy a tisztai karban is ott vannak a baloldali képviselők. A hadügyminiszter például most éppen szocialista párti.

— Végül is milyen kiút látszik a jelenlegi helyzetből és mit jósolnak maguk az olaszok?

— Nagyon nehéz erre válaszolni — és az az igazság, hogy maguk az olaszok sem sokkal okosabbak... Az egyik ottani professzor például úgy jellemezte a helyzetet, hogy jelenleg a társadalmi-politikai erők annyira kiegyenlítették, hogy azok nem valamiféle koncepció érvényesítésére, csupán egymás koncepcióinak kölcsönös megbuktatására képesek — és persze élnek is ezzel a „képes-

ségükkel”. Átütő változás aligha fog bekövetkezni — ez ellen hat már csak annak ténye is, hogy a többi fejlett nyugat-európai országban sem érezhető ilyen irányú kimozdulás, talán az egy Franciaországot leszámítva. Ugyanakkor a helyzet konzerválását „segíti” az embereknek már említett apolitikus beállítottsága, valamint a pártok intézményesült szerepe. Mindenesetre volt olyan magyar kollégám, aki már többször járt Olaszországban, és azt mondja, hogy a 10–15 évvel ezelőthöz képest sokat javult a helyzet... Azt hiszem, ha bízni lehet valamiben, akkor az továbbra is egy ilyen „csendes” lassú változás.

— 8

A Közgazdász-kerekasztal sarkából...

(Folytatás az 1. oldalról.)

tében igen jól tájékozott, de a témába érezhetően csak az olvasott irodalmon keresztül bekapcsolódó kutatók, megfigyelők körében). E tisztázásra szolgáló területek közül emeljük ki most néhányat, az eltérő közgazdasági iskolán felülről szemléletet közelítése nehézségeinek érzékeltetésére.

SAJNOS, A PROBLÉMÁK már az alapvető fogalmak elfogadásánál kezdődnek — nem mintha az elnevezések, vagy az azokhoz való feltétlen ragaszkodás oly fontos lenne. Nevezetesen a *terv*, a *piac*, a *tervezett (szabályzott) piac* vagy az *ún. vegyes gazdaság* (mixedeconomy) fogalmak használhatósága körül támadtak bizonyos problémák, hogy következetesen egyik jelzőt sem lehet használni, mert bizonyos könnyűszerrel mindig találunk olyan jelenséget, mely nem illik bele az éppen elfogadott szóhasználat indokolt rendszerbe, más csúnyább szóval *gazdasági mechanizmusunkban*, mindenkor szabályozásunkban rendre fellelhetünk olyan mozzanásokat, melyek nem „rendszer-specifikusak”. Ezek vagy a korábbi

tervutasításos szisztémából öröklődtek (mint pl. hierarchikus döntéshozatali pályák és továbbra is központi naturális elosztási mechanizmusok megmaradása a decentralizálás ellenére) vagy némileg elébe szaladtak a meglévő általános szabályozási fázisnak (pl. árszabályozás a külpiazi értéktétel alapján). Ennél fogva nem meglepő, hogy a *mindenárón* „egy rendszer-központúan” gondolkodó nyugati kollegák nehezen tudják megésmészteni azt a sokféleséget ami pl. a magyar beruházási piac szabályozó mechanizmusait jellemzi, s hogy miért nem hagyatkozhatunk egyszerűen a kamatláb regulációs funkciójára. Ugyanígy fejtevést okoz az is, hogy noha a külkereskedelemre nyitott gazdaságról, a világgiazi tendenciák meghatározó erejéről beszélünk, árfolyamainkat egysége-sítjük, határozott lépésekkel haladunk egy korlátozott külső konvertibilitás felé, a nemzetközi kereskedelemről húzható előnyöket sajátosan interpretáljuk, a világgiazi versenyhatásokat érvényre juttató importliberalizáció útján azonban csak csigalassúsággal haladhatunk, mert a gyorsabb tempó egyébként, pl. szociális- és

Kitüntetett oktatónk

Portré Kovács Géza professzorról

Kovács Géza egyetemi tanárnak a Munka Erdemrend arany fokozatát adományozta a Minisztertanács, felszabadulásunk 37. évfordulóján.

Kerek harminc éve van az egyetemem Kovács Géza, 1948–52-ig volt egyetemünk hallgatója. — En már az új egyetemem kezdeti tanulmányaimat és mi voltunk a megreformált egyetem első kibocsátott évfolyama. Agrár-közgazdasági szakon szereztem diplomát — így kezdte beszélgetését visszaemlékezve pályája kezdetére.

Egyetemi hallgatói éveim maradandó emlékei közé tartozik, hogy abban az időben olyan professzorok voltak az egyetemen, mint Rudas László, Fülel Szántó Endre, Pach Zsigmond Pál, Nagy Tamás, Berei Andor, Haász Árpád, Antos István, Nagy Imre, Vajda Imre, Kuntner Róbert. Gyakran elgondolom, hogy mennyire változatos életutakat jártak végig és életútjaik nem mindig voltak párhuzamosak, esetenként keresztezték vagy legalábbis keresztezhették is egymást. Professzoraink nagyon sokan kulcsszerepet játszottak hazánk politikai, tudományos, társadalmi és gazdasági életében, jelentős alakítói voltak azoknak. Az egyetem ilyen szempontból szerfölött nyitott volt a gyakorlat felé. Ugyanakkor más egyetemek professzorai is tartottak számunkra előadásokat. A jogi karról, a műegyetemről, az állatorvosi főiskoláról, az agrártudományi egyetemről jártak át hozzánk professzorok. Különböző egyetemek hallgatóival együtt jártunk üzemi gyakorlatokra. Jelentős volt az egyetemek közötti kapcsolat és az egyetem nem törekedett kis universitatis szerepkörre berendezkedni.

Persze mi is bíráltuk az akkori oktatást, miután teljesítettük az oktatási előírásokat. Sajnos akkor is hangzottak el esetenként bántó megjegyzések, ezek azonban nem voltak jellemzők. Diákdelegáció tagjaként én is eljártam a szakvezetőmnél, Nagy Imrénél, azzal a kéréssel, hogy tanítsanak többet a jugoszláv társadalomszervezési és irányítási rendszerről. Mondanom sem kell, hogy a kívánságunk nem teljesült abban a vonatkozásban.

Kovács Géza negyedéves egyetemi hallgatóként került a

terv tanszékére óradíjas szeminariumvezetőnek. Így az ösztöndíjjal együtt a havi jövedelmem elérte, vagy meg is haladta egy kezdő diplomás közgazdászét. — Csak érdekességként jegyzem meg, hogy a tanszékre szeminariumvezetőnek Vági Ferenc javaslatára kerültem, aki demonstrátor volt, és ugyancsak diákként vezette számunkra a szeminariumot, miközben később ő — aki elméleti szakon végzett — lett az agrár tanszék vezetője, én pedig agrár-közgazdászként lettem a tervezési tanszék munkatársa, egy időben vezetője is. Már csak azért sem szabad a belső szakosítás szerepét egyetemünk képzésében eltúlozni.

Egyetemi tanulmányai befejezése után közvetlenül a tanszékre került tanársegédnek, ahol később adjunktus, majd docens, illetve egyetemi tanár lett. — Idekerülésem időszakában kötelező volt a tanszék minden munkatársának meghallgatni Berei Andor tanszékvezető előadását. Hetenként három délelőtti és két esti, valamint egy levelező szeminariumi foglalkozást vezetünk. Az oktatási terhelés a fiatal oktatók esetében lényegesen nagyobb volt, mint jelenleg. Emellett a gyakorlati tapasztalatok megismerése céljából négy és fél éven keresztül másodállásban dolgoztam az OT mezőgazdasági főosztályán, ahol ugyanolyan feladatokat láttam el, mint a főállású munkatársak. A Terhivatalban módomból megismerni a gazdasági élet nagyságrendjét, az akkori tervezési gyakorlatot.

1962-től lett dékánhelyettes az általános karon, majd dékán és 1967-től kezdve négy és fél éven át volt a népgazdaságtervezés tanszék vezetője. — Ezeket a tisztségeket 34 évesen kezdtem el betölteni és 43 éves korig viseltem. Fiatalon voltam jelentős beosztásban. Persze nem csak én, hanem más kortársaimmal együtt és erről talán most sem kellene megfellebbeznünk egyetemünk kádertervezésénél, a rotációk közvetlen valóráváltásánál. Dékánhelyettesi és dékáni tapasztalataimat későbbi pályafutásomnál is módomból volt használni. Egy életre szóló tanulságként fogadtam meg és eddig teljesítettem is, hogy bármilyen tisztségben dolgoztam, ha azt átadtam az utámnak jövőnek — még ha fiatalabbnak is — nagyon tiszteletteljes és fegyelmezett hajtómat végére azokat a feladatokat, amelyek a munkamegosztásból rám hárultak. Ezt érvényesítem olyan esetben is, amikor

egy-egy kutatást fiatal munkatársam vezet és egyik bedolgozója vagyok a kutatási vállalkozásban.

Külön ki szeretném emelni azt is, hogy a kari munkám karcsán sok tapasztalatot szereztem intézmény-, illetve hivatalvezetés tekintetében is. Megtanultam jó értelemben véve szervezeten, és lényegretörően irányítani az ügyintézt és ugyancsak egy életre szólóan megtanultam, hogy ahhoz, hogy az ember tartalmi munkával foglalkozzék, elengedhetetlen feltétel, a szilárd adminisztrációs rend kialakítása. Ezt azért hangsúlyozom, mert talán az egyetem jellegéből adódóan is az adminisztrációnak, az ügyintéző munkának nincs meg a becsülete, ami elengedhetetlenül szükséges lenne ahhoz, hogy a dolgok zavartalanul menjenek.

Tanszékvezetőként többféle célt tűzött maga elé. 1967-ben vette át az irányítást és 1968. január 1-től lépett érvénybe az új gazdasági mechanizmus az új tervezési renddel együtt. Megkerülhetetlen volt az új tananyag elkészítése. 68. őszén el is készült az úgynevezett két könyv. Ezt követően készített egy főiskolai jellegű jegyzetet, valamint tervhivatali munkatársakkal együtt egy középiskolai tankönyvet is. — Számomra kedves vállalkozásnak tűnt ez a feladat, függetlenül attól, hogy az elkészült munka jelentős viták tárgyát is képezte.

Mint tanszékvezető törekedett arra is, hogy a gyakorlati szakemberek és kutatóintézet munkatársak széles körét kapcsolja be a tanszéki munkába. Az oktatásban, tananyagírás-

ban olyan személyek vettek részt abban az időben, mint Csikós Nagy Béla, Hetényi István, Huszár István, Keresztúri Sándor, Lázár György, Vincze Imre. Szociológusként, illetve szociológusként és politológusként került hozzá Erdei Ferenc, Hegedűs András és itt dolgozott fiatal oktatóként Nemes Ferenc és Andics Jenő is. Ugyancsak a tanszékhez tartozott a matematikai közgazdaságtan és tervezés művelőként sok neves közgazdász; Augusztinovits Mária, Ganczer Sándor, Kornai János, Morva Tamás, Simon György.

Kovács Géza tanszékvezetői támogatásával készült el annak idején a tanszékben az első szociológiai jegyzet, amely nagy viták tárgyát képezte. A jegyzet ürügyén szociológiáról és szociológusokról szót a vita, aminek utána a szociológia átkerült az iparvállalatok tervezése-szervezése tanszékére, azzal, hogy az egyetemen üzemszociológiával és módszertannal kell elsődlegesen foglalkozni. Ez valószínűleg nem használt sem a szociológia fejlődésének, sem az egyetemnek. Ugyancsak az ő támogatásával készült el az első gazdasági demográfiai jegyzet, a négykötetes futurologia olvasókönyv, továbbá egy informáciopolitikai is meghatározó, a tervezésirányítás információs rendszerével foglalkozó speciál kollégiumi anyag. Ekkor kezdődött el az ökonometria oktatása is a tanszéken.

— Ha meggondolom, hogy tanszékvezetői tevékenységem egy részét átfedte a dékáni munka, másrészt a szakszervezeti elnökség, ma is hihetetlennek tűnik, hogy ilyen sokat tudtam abban az időben dolgozni. Oktatási reformelképzelem volt — egyebek között az is, hogy évközben tesztjellegű vizsgákkal rögzítsük tárgyunk fogalmi rendszerét, alapvető struktúráját, számonkérés formájában is, hogy a szakon a szigorlatokat intellektuális szemecserévé alakítsuk át. Ez az elképzelés az évközi ismétlődő tesztvizsgák hallgatói elutasításán feneklett meg.

1961-től öt éven keresztül volt Kovács Géza az egyetem szakszervezeti elnöke. E munkából, amelyet Boér Andrásné szb-titkárral — akivel sok vitája volt, de aki nagyon szakszerűen, célratorőn és odaadón végzett munkáját —, maradandónak tekinthető a nemzetközi üdültetési kapcsolati rendszer kiépítése az NDK-val, Csehszlovákiával, Lengyelországgal, továbbá két üdülőtelek vásárlása, illetve

felépítése. Ebben az időben honosodott meg továbbá a törzsgárdatagsági rendszer is egyetemünkön.

1958-ban doktorált, majd 61-ben véte meg a kandidátusi disszertációját, és 77-ben szerzett akadémiai doktori fokozatot. Mindenképpen tanulmányos, hogy kutatási témái mindig egymásra épültek, tehát a korábbiakat a későbbiekben hasznosítani tudta és egyre tágabb problémaköröket foglaltak magukba, mind tematikájukban, mind az időben.

A jövőkutatási témakörből 1968-ban egy kutatószeminariumot szervezett. Ebben rajta kívül fiataloktatók, egyetemi hallgatók és gyakorlati szakemberek is részt vettek. Kutatási eredményei több könyvben, több mint száz folyóiratcikkben, illetve tanulmányban jelentek meg, köztük mintegy 25 különböző idegen nyelven. Rendszeresen részt vesz a jövőkutatás sajtóban, rádióban, tv-ben való propagálásában is. Mintegy 20–25-re tehető azoknak a hallgatóknak, pályatársaknak a száma akiket pályára állított, vagy tudományos törekvéseikben számottevően támogatott. — Munkatársaimmal szemben elvnek tekintem, hogy olyan helyzetbe hozzam őket, hogy ne csak a nyomdo-

komba lépjenek, hanem meg is haladjanak engem, mert a velük szemben támasztott követelmények a fejlődés logikájából adódóan nagyobbak és több tekintetben mások lesznek.

Sokirányú közéleti munkát végez. Elnöke az MTA Jövő-kutatási bizottságának, tagja az Akadémia Elnöksége Interdiszciplináris Bizottságának a KGST Prognosztikai Munkabizottsága magyar tagozatának elnöke, két minisztériumi bizottságban is részt vesz, ahol kutatási, szervezési, illetve környezetvédelmi, oktatási kérdésekkel foglalkozik, és több alkalmi munkabizottságban is tevélegesen részt vállal. Egyetemünkön az általános kar tudományos tanácsának tagja, a Népgazdaságtervezési Intézetben a jövőkutatási osztályt vezeti, a jövőkutatás és a társadalmi tervezés oktatását, illetve kutatását irányítja.

— Tapasztalatból tudom, hogy társadalmi munkát nemcsak tisztviselési kapcsán lehet végezni. Így tehát szívesen el szoktam vállalni olyan koncepcionális feladatokat megvalósításában való közreműködést, amelyek az egyetemi munkát előbbre viszik.

Kovács Géza felvázolt életútja is sejtelmi, hogy többször váltott új sínre pályafutása során. Az új izgalmakért, az újfajta gondolkodásért mindig késznek mutatkozott az ismeretlen felvállalására a kutatásban, ha az érdekes lehetőségekre nyit alkalmat. Mi, akik néma figyelői voltunk sokéves fáradságtalan munkájának az embernek és eredményeinek elismeréssel adózunk. H. E.

AIESEC INFO-TÁBOR

(március 12–15.)

3 óra 45-kor találkozunk az Engels téren, 3 óra 55 — sehol senki. 4 óra 15 — már négyen vagyunk. 4 óra 30 — találkozás a Déliben, a többiek itt várnak. Utazás Székesfehérvárig vonaton. A kerekék kottogása vegyül az ifjú közgazdák világmegegyítő tervei-vel. Székesfehérváron csomagolópapírt veszünk, lekészük a vonatcsatlakozást. A helyi Skálában szinte minden szinten tömeg, megvásároljuk vacsoránkat. Utazás buszon és egymás hátán. Régi hazautazások hangulata.

Sötétedés után érkezünk. A turistaszállású rendezett kastély melege és a kellemes vacsora fogékony állapotba kerít bennünket. Este jön az első meglepetés: bemutatjuk magunkat egymásnak. Ki ennyit, ki annyit árul el magáról. Másnap kezdődik az érdemi munka. Tanulunk moti-

vációkról, kooperációról, versengésről és visszacsatolásról. A tanulatokat különböző szituációjátékokban próbáljuk ki, az új fogásokat itt gyakoroljuk be. Ezekben a játékokban új ismeretekhez jutunk, új szempontokat ismerünk meg, lehetőségekünk van magunkat mások szemézőgéből megismerni. A tábor szenzációja egy videomagnó. Segítségével felvételről látjuk magunkat, egymást. Van arra lehetőségünk, hogy egy pillanatot, egy mozdulatot, egy gesztust mélyen analizálhatunk. Egymást figyelve egyre mélyebb meglátásaink születnek az emberi viselkedés rugóiról... Ez az ön- és egymásismeret, amit a táborban kaptunk hozzájárulhat ahhoz, hogy nyíltabb szemmel járjunk a világban, hogy jobban tudjunk alkalmazkodni egymáshoz és hogy kiteljesüljünk szakmailag és emberileg is.

foglalkoztatáspolitikai céljainak veszélyeztetni.

Exportorientációt hirdetünk, de bizonytalanság uralkodik a valutaárfolyam-meghatározás kérdéseiben; más, sok tekintetben hasonló problémákkal szembenéz ország (Törökország, Dél-Korea) valuta-leértékelő exportkéréseire nem pályázhatunk. Ez utóbbi probléma megértése még Béla Balassának, a magyar származású, nagy nemzetközi tekintélyre szert tett Világbank-szakértőnek is nehézséget jelentett. (B. Balassa köztudottan a szabad kereskedelmi elméletek elkövetője, ő saját magát „free-trade economist”-nak nevezte, noha ő azzal a komparatív előnyvel rendelkező nyugati kollégáival szemben, hogy a magyar valóságot tervehivatali, egyetemi és egyéb szakértői körökben kialakított személyes kapcsolata révén szinte első kézből ismeri) erről győzött meg a benyújtott írott anyaga is, mely a reform legújabb, 1980–81-es fázisát elemzi a legbeavatottabb szem-

lő. Sőt, a tekintetben kifejezetten lényegre tapintó, hogy — ellentétben a tőkés gazdaságra értelmezett használatával — éppen e vegyes jelleg, azaz, a gazdasági folyamatok szabályozása szocialista gazdaságok közepette jobban elképzelhető, új, tisztább arculatának a hiánya az, ami a fejlődés lendületét számos ponton lefojtja.

A KELET-NYUGATI GAZDASÁGI

kapcsolatok átfogó problémaköréből — aligha váratlanul — a kelet-európai országok eladósodása, a lengyel gazdaság nehézségei, illetve a kibontakozás perspektívái kerültek a középpontba. E vonatkozásban a mértékadó nyugati (javarészt amerikai és nyugat-német) vélemények széles skálájának három alapvető elemét ismertetem, melyek nagy megbízhatósággal köthetők kormány, bank, illetve egyetemi-kutatói vagy szakértői körökhöz.

Az amerikai kormány hivatalos állásfoglalásaiban nehezen tud elszakadni az un. „block” — vagy divatosabb kifejezéssel — az un. „umbrella” koncepciótól, mely szerint Kelet-Európa eladósodását régiósztintú problémaként kell kezelni, s a helyzet súlyosságát az egész országcsoporthoz nézve politikai nyomással, az engedékenység látszata nélkül kell érzékeltetni. (Más kérdés, hogy a mindennapi

politikában e felfogás már kellő aránysággal érvényesül, s így a lengyel, illetve a román eladósodást nem lehet egy napon említeni a magyar adósságterhekkel.) Az ügyben szigorúan anyagilag érdekelt bankkörök nem engedhetik meg maguknak e durva felosztás luxusát, pénzügyi lépéseket kénytelenek egyedi, un. country-risk tanulmányok számítására alapozni, ezek jóval nagyobb rugalmasságot engednek meg.

A „semleges” szakértői megközelítések a kelet-nyugati gazdasági kapcsolatokban való hosszú távú kölcsönös érdekesség mentén látják a jelenlegi feszültségeket feloldhatóknak. Elemzéseikben azonban a politikai és gazdasági megfontolások gondosan súlyozott arányok szerint oszlanak el, melyek között a Szovjetunió „megfélézésére”, visszazsuzorítására utaló megjegyzések állandó elemek.

VÉGEZETÜL

hadd számoljak be a konferencia hivatalos részéhez nem tartozó, a magyar delegáció számára szervezett számos jószolgálati látogatás két — számomra feltétlenül maradandó — élményéről.

Bloomingtoni vendéglátóink kis kirándulást szerveztek az Indiana állambeli Columbusban székelő Cummins Engine Co. kutató-fejlesztő laboratóriumába. Ez a cég fő tevékeny-

ségében dízelüzemű óriási motorokat gyárt kamionok, autóbuszok és egyéb használati járművek számára, egyébiránt az Ikarus kooperációs partnere. A K+F laboratóriumában, mely kívülről elegáns irodaháznak tetszik, belül azonban számítógépek vezérelte kísérleti labirintus lakozik, ahol jól szigetelt fülkékben dízelgép-pek dübörögnek naphosszat, betekintést kaptunk a terméktervezés és -fejlesztés amerikai magasztosköltségű (talán nem mellékes körülmény, hogy a Cummins-sikereknek több magyar származású szakember is Kovácsa), részben mint társtulajdonos, részben mint fejlesztő. A piaci részesedés megtartása, növelése mindenekelőtt a kiváló termékeny nyugszik. Az említett vállalatnál a termékfejlesztés szolgálatába lélegzetelállító tudatosság — s előrelátó anyagi bőkezűség — kiépített szellemi és fizikai apparátust állítottak. A lenyűgöző azonban nem a méretekben, a technikai fejlettség irigylt szintjében, hanem a szemléletben rejlett: pl. minden versenytárs cég összes elképzelhető konkurrens motorja ott áll a laboratóriumban, szétszedik, egyben, s külön részegységeiként letesztezik, s az eredmények alapján a sajátjukat fejlesztik, a különbséget az eladásnál dokumentálják — s előrelátó anyagi bőkezűséggel — mint vendéglátókat eladják. A fogyasztó a tökéletesebb gép-

pel jól jár, s a cég sem bánja fáradságát.

Azt mondják, a piacgazdaságban a szerencsének, a véletlen tényezőnek, a piaci erők vak játéknak igen nagy a szerepe. Meglehet. En az ellenkezőjét tapasztaltam. Az igaz az USA-ban is, hogy mindenki a maga szerencséjének Kovácsa, de talán épp ezért nem sok dolgot bíznak a véletlenre. Ebben nyertem a szó legszorosabb értelmében megerősítést, amikor látogatást tettem az amerikai munkaerőpiac egy sajátos „standján”. Miről is van szó? Az Indiana Egyetem School of Business részlegében szóba került a végzős hallgatók elhelyezkedése. Kérdéseinkre elmondták, hogy a munkaerő-kínálatot (esetünkben tehát a hallgatókat) és a keresletet (azaz az érinített, ilyen végzettségű munkacéget kereső vállalatok, intézmények képviselőit) a mellettünk külön e célra berendezett interjúszobákban hozzák össze, meghozzá igen komoly előkészítés után. Az állást kínáló jó előre elküldik a cégeikről szóló részletes, tetszőleg formában kiállított bulletinjeiket, amelyeket a hallgatók tanulmányozhatnak. A kölcsönös, előzetes megismerkedés után a cégek erre kijelölt, rekrutáló (személyzetis) képviselői a hallgatókkal kis, egybéként nem túl otthonos (rendőrségi vállaltásbára emlékeztető) fülkékben elbeszélgetnek egymás elképzeléseiről. Mind-

ezt megelőzheti — ha erre a vállalat igényt tart —, s az érintett hallgató írásban beleegyezik, a személyi és tanulmányi dokumentációk átutalmánváozása. Ezen piaci akciók kulturált lebonyolításáért felelős oktatótól — aki egyébként egy egész, erre a célra létrehozott apparátust mozgat — megtudtuk, hogy a munkaerőpiac betelepítése az iskolába kettős célt szolgál. Egy: se a hallgatókat, se a munkaadókat ne ériék meglepetések. Kettő: a személyes fellépés, megjelölés (a farmeres, lezser öltözékű egyetemisták az interjúszobákban egycsapásra „kivissal”, nett, szolid munkavállalókká válnak, akik karierről álmodnak), beszédképesség elhomályosíthatja, pro vagy kontra, az iskolai bizonyítványban rögzített tényeket. E sajátos piacon mindkét fél elsőkézből ismerkedhet meg az eladásra kínált portéka tulajdonságai-va. E rendszer működése általános megelégedésre szolgál (csak elenyésző kisebbség panaszkodott e módszer antihumanus, kiábrándító, adás-vétel jellegéről).

A kéthetes amerikai utazás során a tudományos, illetve jószolgálati misszió mellett nyitott szemmel járva legalább annyit okulhattunk mint amennyit „okítottunk”, saját személyében biztosan így érzelt a fenti események „fogadó” krónikása: Magas István a magyar delegáció tagja

Amanda öltözője

(Folytatás az 1. oldalról.)

teni időm nagyobb részét, ki-rándulni velük hétvégén, a vasárnapi ebédet elkészíteni. (Bár főzni még egyáltalán nem tudok.) Ugyanakkor valami állandóan hájt, hogy elvállaljam az újabb fellépéseket, lemezfelvételeket és az ezzel járó ott-hontalanságot.

— Minden ember egyéni boldogságra törekszik. Ha jelenlegi életmódom nem elégit ki, reméled-e, hogy ezt valmikor elérjed?

— Soha nem lehetek boldog, azt hiszem, mindig magasabbra vágyom. Kezdő énekesnőként először önálló lemezre vágytam, amikor megvolt a lemez, világslágerre, aztán Európa disco- királynője szerettem volna lenni. A sort folytathattam. Az ember állandóan egy hegyet mászik, a csúcs sem elégedett, hiszen egy jó énekesnő filmszínés is akar lenni, vagy akár az USA elnöke.

— De a nagy hegy mellett vannak kisebbek is, amikre, ha

kor kiléptem az öltöző ajtaján, és tinédzseres módjára tolongtak autogrammért.

— Milyen szerepet játszik férjed az életedben?

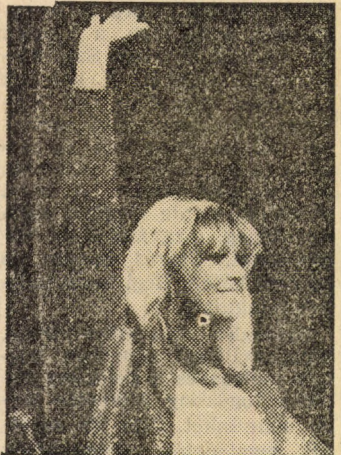
— Philip igazi társam: barát, testvér, szerető. Nem csak szexuális partner, hiszen amikor a színpadon vagyok, több ezer embert látok, akik szívesen helyettesítenék őt ezen a téren. Sajnálom a magányos sztárokat, akik ilyen társ hiányában alkoholistává, kábítószer-élvezővé válnak. Örült életet élnek, és felemézik magukat.

— Vágysz gyerekekre?

— Igen, de később. Itt mit kezdhetnék velük, hova tenném őket? Ha otthon hagyom, mit felelne, ha a tanító megkérdezi: kislíam hol a mamád?

— Beszélés más nyelven az angolon kívül?

— Természetesen, a nyelvtudás nagyon fontos, ezen a pályán. Emlékszem, Donna Summert Párizsban kifűtyülte a közönség, mert műsorában végig angolul beszélt, és a végén így köszönt el: „Buenas noches”.

— A színpadon, láttuk, játszottál a közönséggel, csóban mosolyogtál, grimaszoltál. Ez színpadi kellék, vagy belülről jön?

— Szeretek a közönséggel játszani, beszélgetni velük. Ezért is jobb kevesebb ember előtt fellépni. Láttam Bob Marleyt Olaszországban 100 ezer ember előtt játszani. En nem vagyok Bob Marley, nekem ez a 10 ezer ember is sok.

— Mit írtál a tenyeredbe?

Megmutatta: „Köszönöm”, „Szeretitek a rocket?”, „Szeretlek.”

— Kell valamit beszélnem a közönséghez a saját nyelvén is.

— Visszajössz Budapestre?

— Igen, szó van egy önálló show-ról. Szeretném igazán megismerni a várost, nem csak a Havanna klubot, a Hiltont. Élvezném, ha valamelyikőik meghívna akár az otthonába is.

Bár ő is szívesen folytatta volna a beszélgetést, újra színpadra szólították.

Janicsek Tamás—Suba János
Wilde Viktor

Szocialista Vállalat

„Kevés amit tudunk — szükség van a kísérletezésre”

Liska Tibor csoportjának legutóbbi nyilvános vitáján a felkért hozzászólók között örömmel üdvözlöttük egyetemünk néhány oktatóját is. A megszokott helyen, az I. előadóban, Nagy Tamás vezetésével Herédi István, Sárközy Tamás, Szakács Sándor foglalt helyet a pódiumon Liska Tibor mellett. Az alábbiakban a szokásosan nagy érdeklődés mellett lefolyt vitán a hozzászólások összefoglalóját közöljük az elhangzások sorrendjében.

Herédi István

Hozzászólásában nem kívánt a koncepció egészével foglalkozni, hanem megpróbálta kiemelni annak alapfogalmainak és megvizsgálni azok realitását. Ezeket öt pontban sikerült összefoglalni:

— A piaci alapokon nyugvó verseny.

— A vállalkozó.

— A licit intézménye.

— A személyes társadalmi tulajdon.

— Antietizmus, antimonopolizmus, antibürokratizmus.

Bár ezek szorosan összefüggő, egymást erősítő és feltételező elemek, mégis úgy tűnik, hogy az elsőt kell kiemelni, mivel ez hat leginkább a többire. Liska Tiborral egyetért abban, hogy a fejlett szocialista társadalom fejlett áru-termelő társadalom, de nem szabad arról sem megfeledkezni, hogy ugyanakkor tervező társadalom is, és a tervezés magában foglalja a piac tervezését is.

A szocialista gazdaság történetén végighúzódik az a vita, hogy a termeléshez való hozzájárulások hogyan mérhetőek és vehetők számba, hogyan lehet elérni a termelékenység és a gazdaságosság fokozását. A piaci kategóriákat teljes mértékben mellőző elgondolások sikertelensége elvezetett oda, hogy a megválaszolható kérdés az lett, hogy a gazdaság melyik területét milyen széles körben lehet rábízni piaci mechanizmusokra. Ezen elképzelések közös gyökere az 1922-es lenini új gazdaságpolitika, mely szerint egyszerre van áru, kvázi áru, és nem áru. A lenini gondolatok az ötvenes évektől kezdve fokozatosan ismét előtérbe kerültek minden szocialista országban.

Liska Tibor egy olyan tiszta piac feltételezéséhez jutott el, amelyben az állami és társadalmi intézmények nem, vagy alig avatkozhatnak be. A hozzászóló az ilyen piac létét romantikus álmodozásnak, és ezért egyben a leggyengébb láncszemnek tartja. Az életképességet igazából csak a gyakorlat döntheti el, de hasznos a hasonló kísérletek alapos elemzése is. Liska koncepciójához leginkább hasonló az E. Kardelj nevéhez fűződő „egységes jugoszláv piac”. Ennek működési zavarait erősítik a Liska-féle elgondolással kapcsolatos szkepticizmus.

Az „egységes jugoszláv piac” nem alakult ki. Az autarch és monopol elemek megmaradtak, a tökeakkumuláció mértéke esetleges, szubjektív döntésektől függ. Mindezek nem az öngazgatás formájából származnak, hanem sokkal inkább a piaci esetlegességek a hibásak. Végül a jugoszlávok is eljutottak oda, hogy a piaci folyamatokba be kell avatkozni.

A koncepció racionális magva, amivel a hozzászóló is egyetért, hogy társadalmunkban fejleszteni kell az áru-pénzviszonyokat, de ezeket nem lehet kizárólagossá tenni, mert a gazdaságnak több szektora van, amelyek piaci alapon tud a legjobban működni, de van, amelyik közüzemi módon, és vannak olyanok is, amelyek átmeneti módokon. Itt messzemenően csatlakozik az Antal, Sárközy, Tardos, Zekő stb. által képviselt reformtörekvésekhez.

Sárközy Tamás

A hozzászóló csatlakozott azok sorához, akik Liskát profétának, csudaktornak, elképzeléseit pedig ködös távoli paradicsomnak tartják. Főbb problémái a koncepcióval:

— Legalább olyan monolit, mint a direkt irányítású szocialista rendszer.

— A „feltaláló” nem foglalkozik az adottságokkal (világ-

piac, KGST, stb.), pedig a gyakorlatban nincs csoda, a lehetőségek közül mindig a legkevésbé rosszat kell választani.

— Az állandó rálicitalás veszélye.

— Az egyensúlyi kamat hogyan működik?

— A nagyvállalatok jövője.

— Vállalkozó csoportok hogyan állnak össze, ki lesz a vezető, milyen lesz a hierarchia, van-e alkalmazott, érdekképviseletük hogyan működik?

— Új beruházások hogyan lesznek?

Ezenkívül tisztázni kell például az állam fogalmát. Az állam elkülönült szervezet, az elkülönülés pedig nem csökken, hanem nő. A Liska-féle rendszerben is szükség van bíróságra, pedig az is az állam része. Szerinte Magyarországon csökkenteni kell az állam szerepét bizonyos területeken, de vannak olyanok is, ahol fokozni kell.

Nem lehet figyelmen kívül hagyni a technikai fejlődés bizonyos következményeit sem, a nagy szervezetek kialakulását, ezek hatásait a tulajdon formáira. Ezek a szervezetek nem egyenlők, egyszerűen, a bennük dolgozó emberek összességével.

Problémái vannak Liska módszerével is. Hiányolja a tudományos megalapozottságot, szerinte ezt a „feltaláló” érzelmi túlkonzpenzáltással pótolja, hozzájárulva a „Liska-jelenség” kialakulásához. Szakértelemre, technokráciára, a szakirodalom tanulmányozására, egyértelmű és érthető, a kialakult szokásokat figyelembe vevő nyelvre van szükség, proféták helyett pedig a valóság kérdéseivel azok realis megoldásával foglalkozó tudósokra.

Szakács Sándor

Kevés amit tudunk, ezért szükség van kísérletezésre. Pozitívnak ítéli meg Herédi hozzáállását, mert hozzájárul a tisztázási folyamathoz. Nem ért egyet Herédivel:

— Liska társadalomkritikájának nem hibája, hogy csak a hátrányokat mutatja be.

— Éppen ezért nem túlkonzpenzált Liska kritikája, nem önhéyének kijelölésén, hanem a kritikán van a fő hangsúly. A problémafeltárás és a mozgósítás nem egyenlő. Az előbbi gond szemléletű, az utóbbi sikerorientált. Ugyanakkor a túlkonzpenzált stílus elfordulás a főiránytól, mivel szerinte nem a politikum irányába kell továbbvinni a kritikát, hiszen enélkül is nagy a politikuma. Itt a tulajdon társadalmi jellege és hatékonysága áll a középpontban és ez már önmagában is komoly politikum.

A reformerek modellként kezelik és ezért utasítják el ironikusan a Liska-féle koncepciót. A 68-as reform koncepcióját véli felfedezni benne, annak továbbfejlesztését, az érdekeltség kiterjesztését, a tulajdonosi haszonrészesítés területére is, Liska a hivatásos forradalmárokból és a hozzájuk csatlakozó közzgazdászokból, technokratákból kialakult elit pozíciót veszélyeztetni azzal, hogy a kívülretekdek számára is meg akarja nyitni a lehetőségeket. Így Liskával kapcsolatban érdekek komoly ütközéséről és nem showról van szó. Szerinte az érdekűtközéstől, az érdekegyeztetés felé kellene továbblépni. Mindezeknek csak megjelenési formái, nem döntő elemei, az állami-nem állami tulajdon, a hatékonyság, a lehetséges ösztönzések kérdései stb. körül kibontakozó viták.

Az osztatlan hatalomnak nemcsak előnye, hanem terhei is megoszthatatlanok a mai keretek között. Ennek kell eléje menni. — Amit Liska ajánl, az a terhek és a felelősség megosztásának kézenfekvő módja.

A megoldás a gazdaság és a politika összhangba hozása, együttes fejlesztése, sokszínűség; útnyitásra, generális folyamat megnyitására és kibontakozására van szükség. Ezt eddig mindig következetesen elmulasztottuk. Ugyanerre kísérlet, más reformelgondolásokkal együtt, Bauer, Antal és Herédi elképzelése is.

Liska Tibor

Nem ért egyet vele, hogy a gazdaságot elkülönült, más törvényszerűségek alapján működő szektorokra lehet bontani. Így nem tudja elfogadni a reformerek ezen kiinduló feltevését sem. Szerinte a gazdaság nem bír el, elvileg eltérő szektorokat. A tudomány-nak is az a feladata, hogy a sokféleségben megtalálja a közös nevezőt, a holdon sincsenek más törvények, mint a földön. A gazdaságban is meg lehet találni az ilyen közösnevezőt, a gazdaságosságban, a pénz-, áru-csereviszonyokban, és a versenyben. Így a közüzemi vállalkozásoknak is ezeken az alapokon kellene működniük. Ezek nem egy feltaláló gondolatai, sem egy proféta látomásai, hanem harmincéves tapasztalat eredményei.

A monopolista ellenség nem jelenti mindenféle monopólium elvetését. Ha valaki valamihez nagyon ért, az csinálja azt, de ha kiöregszik, akkor ne legyen lehetősége arra, hogy adminisztratív eszközökkel megvédje pozícióját.

Az, hogy a világon mindennütt van piacsabályozás, az nem bizonyít semmit, legfeljebb azt, hogy még sehol sem voltak meg a tökéletes piac feltételei.

Így a példaként felhozott Jugoszláviában a kollektivitás nemcsak árnyalatnyi eltérés. A kollektivitás nem teszi lehetővé az egységes piac kialakulását. Nem lehet valaki egyszerre eladó és vevő, nem alakulhat ki semmiféle értelmes hatalmi, alárendeltségi viszony. A kapitalizmus legalább a tulajdon tárgyárúvá tette, de ennél tovább kell menni, azt is a piaci viszonyoknak kellene eldönteniük, hogy ki legyen a tulajdonos. A történelmi tapasztalat azt bizonyítja, hogy a kollektivitás túlhangsúlyozásából egyes ú vezet a totalizmushoz, a fasizmus kialakulásához. A követendő cél az egységben a sokféleség, ez pedig egy egységes másféle kollektívizmussal jelent. Gyórbíró Károly

Úttörők voltunk

Az instruktorkiválasztás utolsó fordulójának lehetett tanúja április 3–5-ig a velencei úttörőtábor. A felkészítés az utolsókat rúgta a jelentkezőkön és most kíváncsian várjuk az eredményeket. Salgótarjánban még csak 40-en voltak, Velencén 57–60-an, csúcsidőben 62-en. Olyan apróság, mint hogy csak 40 főre volt szállás és befizetett kaja, senkit nem zavart. A szerencsésebbek ágyon, a kevésbé szerencsésekk földön aludtak hálószékben. (Ja, kellett nekik hálószékot hozni...) Azért remekül elfértünk, akár kilencen is egy hatágyas szobában.

Az alvást megkülönböztetnünk túlzásba. Az első napot akadályversennyel kezdtük, csak úgy lobogott a sok piros és néhány szerény kék nyakkendő. Nagy tehetséggel vívtunk tankcsatát és lovas közelharcot (egymás nyakában), és a japánok is tanulhattak volna tőlünk „japán-rögbizni”. A délután és a következő két délelőti komoly beszélgetésekkel telt el. Ekkor derült ki, hogy milyen ravaszok is az évfolyamfelelősök. Igaz, hogy a kb. 70 jelentkezőből, csak 20–25 lesz instruktork, de már most javaslatokat kértek az elsős táborra, hogy a kimaradások ellenére azért az ötletek bent maradjanak. Hát nem akarok dicsekedni, de csak úgy záporoztak az ötletek. Az már más kérdés, hogy ezekből mennyi fér bele az

idő és főleg a pénzközetbe. („Van valami ötleted?” „Persze.” „Mennyibe kerül?” „Hát...” „Az sok, mondj inkább valami mást.”)

Szombat este vetélkedőt és nagyszabású discót rendeztünk. A hazai (pesti) hangfalak mellett még a helybeli (tábori) partvisok is táncra perdültek, néhány vigkedélyű vendég felkérésére.

Vasárnap délután a „napsütötte, szelfúttá” bitumenen koedukált futballbajnokságra került sor. Szerintem egyértelműen a lányok voltak a jobbak, de lehet, hogy egy kicsit elfogult vagyok (megoldás: nem kell más véleményét megkérdezni). Este „Ki mit tud?-tünk”, meghozza meglehetősen sokat. Volt ott cirkusz a késdobálólól, paródia a selejtes nemzedékről, vérfigyaszto történet imbolgyó gyertyafénynél és még angol dráma is, az énekes és zeneszerszámok attrakciókról nem is beszélve. Szóval remekül szórakoztunk (a ki mit tud majdnem négy órán át folyt, sőt vágatott... és zúgva, bőgve törte át a gátat...)

Hétfő délután még röplabdázunk, aztán elindultunk hazafelé. A tábor hangulatát mi sem mutatja jobban, mint a Kelenföldi pályaudvaron le szállókhöz intézett búcsúdál:

„Száz tónak nedves partján

Döglött béka kuruttyol...”

Sz. A.

FIGYELEM!

A győri Kisfaludy Színházban történt tüzeset miatt a tűzoltóság megiltotta a lépcsőre szóló pótljegyek kiosztását. Ezért kérünk mindenkit, akinek nem jutott normál jegy, hogy április 20-tól jelentkezzen a pénzéért a KISZ-bizottságon. Kérjük megértésüket. A szervezők

Az áruforgalmi szak szakvezetősége közli, hogy április 19-én, hétfőn délután 4 óra-kor a 306/a teremben szakgyűlést tartanak, amelyre kéri az alapszervezeteként megválasztott három-három küldött megjelenését. Napirendi pontok: beszámoló és értékelése, szakvezetőség választás. Minden érdeklődőt szeretettel látunk.

Áruforgalmi szakvezetőség

Az értelmes egyetemért

MELY GONDOK ÉS TEENDŐK állnak a figyelem középpontjában a KISZ-szervezet előtt?

Munkánkat befolyásolja, hogy a társadalmi-gazdasági valóság jelenségei bonyolultabbá váltak. Az egyetemista sokszor magára hagyva próbálkozik valamilyen feleletet adni, és csak nagyon kevesen vannak, akik kielégítően kiismerhetnék magukat. Számos vitatható és vitatandó nézet lát napvilágot, rosszabbik esetben azonban nem kerül nyilvánosságra.

Az időközönként megkezdett képzési reformok ellenére a komplex oktatási struktúra egyre több kívánnivalót hagy maga után, legalábbis nem segíti elő hatékonyan a szocialista közgazdász-értelmiségi képzést, nem a minőségi teljesítményre, hanem a közép-szerzésre ösztönöz a tanulók és az oktatók esetében is. A jelenlegi képzéskorszerűsítési folyamat pedig túl lassan indul ahhoz, hogy lényeges változásokat tapasztalhatnánk.

Nyilvánvaló, hogy az alap-tevékenység ilyen foygaté-kosságai negatívan befolyásolják a közéleti tevékenység-

get, egy szűkebb réteget azonban ellenkezőleg, fokozottan ösztönöznek az aktív közéletiségre.

A hetvenes évek végére egyetemünk KISZ-mozgalma egyre rendszertelenebbé és felszínesebbé vált. A hagyományos akciók és szervezeti formák megfelelő tartalom híján mindinkább kiürültek. A KISZ az események háta mögött kullogott. Ezzel párhuzamosan a pártnak a hallgatókra gyakorolt befolyása is csökkent. A KISZ-vezetés elvesztette kontaktusát a tagokkal, és eredményesen működő szaktanácsadói ellenére a KISZ-vezetés csak egyike lett a megerősödött tevékenység-centrumoknak.

Az 1981-es ifjúsági fórumok után az egyetemi KISZ-vezetés kezdeményező-készsége, reakciósebessége nőtt. Ez a felpezsdülés azonban legfeljebb csak 200-300 embert érint, tehát ebben a tekintetben minőségi változásról nem beszélhetünk. Viszont a küldöttgyűlésen létrehozott 5 munkabizottság, a koordinációs fórum, a Periszpók stb. a nyilvánosság, a szervezeti demokrácia, a munkára épülő

közvetlen kapcsolat első lépéseit jelenthetik a KISZ-bizottság és a tagok, illetve a tevékenységcentrumok között. A képzéskorszerűsítési koncepciók, a tananyagviták stb. révén tevékenységünk tartalmi részei erősödnek. Sikerült életre kelteni a KEN-t és más, tömegeket érintő tradíciókat.

MELYEK A LEGFONTOSABB FELADATAINK?

Elegendhetetlen kezdeményező, aktív részvételünk az oktatás komplex korszerűsítési folyamatában, ugyanakkor az oktatás szakonkénti felülvizsgálatában és az oktatók, tananyagok hatékony véleményezésében is!

Be kell töltenünk azt a vákuumot, amely a politikai képzés és a Polvax megszűntével keletkezett. Javítani kell a diákok politikai felkészültségét, informáltságát és aktivitását!

Koordinációs fórum

Ösztöndíj, kollégium, egyebek

A közelgő tavaszi szünet előszele, az ezzel járó „tavaszi fáradtság”, kiengedés, valamint a KEN utáni általános össznépi pihegés volt a közös jellemzője a legutóbbi koordinációs fórum ülésének. Látszott ez a meg(nem)jelenésükben is: a fórum csak részben viselkedett fórumként: jó pár tevékenységi centrum képviselője hiányzott. Emellett az ott lévők felkészültségében is gyakran érződtek „leher fol-tok”.

Pedig vaskos témák voltak terítéken — mindjárt három is. A KISZ KB-nak a felsőoktatási KISZ-életéről közreadott vitaanyaga, az egyetemi ösztöndíj-rendszer tervezetének elbírálása; és a hallgatói képviseleti rendszer kérdése.

Mi derült ki nagyon hamar? Például az, hogy a „Merre tart a KISZ a felsőoktatásban?” című vitaanyagot valószínűleg jó néhányan éppen csak átfutották (ha egyáltalán...). Mással legalábbis nehezen magyarázható, hogy az akkor még húszfős fórumból mindössze öt embernek volt érdemi véleménye a kérdéskörrel. (Balogh László, B. Kiss Tamás, Csanádi Péter,

Csata Sándor, Heimann Zoltán.)

Lényegesen megnőtt viszont az aktivitás (ez is jelez valamit) a második napirendi pontnál, az ösztöndíjkérdésnél.

Hamar nyilvánvalóvá vált, hogy ez a probléma távolról sem tekinthető rendezettnek, sőt, pillanatnyilag rosszabb a közérzet, mint a rendelkezések előtt volt. (Geist Ferenc: „A minisztérium első variációjában még 50%-os emelésről volt szó. Később a vita egyre magasabb szinten folytatódott, egyre kevésbé lehetett átlátni, és mire szemben találtuk magunkat az eredménnyel, a változtatás már csak minimális lett. Véleményem szerint az ösztöndíjak reálértékét nem emelték, az ösztönző funkcióját nem oldották meg — nagyon visszás, hogy eközben nap mint nap az ellenkezőjét hangoztatják...” Magyar Éva: „A mostani elosztás nagyon rossz közérzetet okozott, és felettébb hiányoztak az egyetemen szétosztott ösztöndíjak egységes kritériumai.” Kiderült az is, hogy kevesen tudják: az idén összességében —

110 ezer forinttal lett több az egyetemi ösztöndíjkeret. Miért van az, hogy mégis mindenki úgy érzi, kevesebbet kapott?” — kérdezte Némethi Gábor. És a válasz (kórusban): mert a „60 forint”, amit korábban külön kaptak meg, most „beépült” az ösztöndíjba, és ez nagyon sokaknál csökkenést okozott.

Többen felvetették, hogy az egységes kollégiumi díjak bevezetésével ugrásszerűen megnőtt a hallgatóknál a „kiadási oldal”. (Globálisan 250%-kal emelkednek az ellátási díjak!) Amiről Kiss Gábor rögtön megjegyezte: valóban emelkednek, de ez a plusz mind itt marad az egyetemen, és az egyetemi szociális alapot fogja növelni — végső soron tehát visszakerül majd a hallgatókhoz. Mindehhez Székely István még azt is hozzátette: „... amikor ezt a mechanizmust megszavaztuk, akkor az volt a cél, hogy minden látható és „pénzes” legyen. A differenciálás tehát ne értéken nehezen kifejezhető szolgáltatásokban jelenjen meg, hanem egyformán mérhető ki-fizetésekben. Közismert dolog, hogy eddig micsoda különbség volt egy 1500 forintot fizető albérléses, meg egy kollégista között. Most mindketten közel azonos terhet viselnek majd, miközben egy jelentősen megnövekedett szociális alapról összességében támogatást lehet nyújtani annak, akinél ez szociálisan indokolt. Amit most átélünk, az egy-egy szeri, radikális átrendező-dés...” „... Eddig azért har-

KISZ politikájának megfelelő érdekvédelem nem zárja ki a hallgatói státusra épülő — a rendszer egy részét képező — érdekképviseleti mechanizmust!

KISZ-szervezetünk működésének alapfeltétele, hogy létre kell hoznia egy működőképes, tehát valóságos érdekközösségekre épülő szervezeti, ill. alapszervezeti struktúrát! Tovább kell javítani az információáramlást!

Kiemelt feladat az egyetemi közhangulat, az egyetemi hagyományok, az egyetemi szellem ápolása és élesztése, az értékes, tömeges mozgalmi tevékenységek fejlesztése és gyarapítása!

A tevékenységcentrumok együttműködésének fejlesztését gyorsítani kell!

Mindezzel lépéseket tehetünk az értelmesebb egyetemi lét kialakítása felé.

A küldöttgyűléstől reméljük, hogy megerősíti az előző küldöttgyűlést szellemében megváltozott, kiütéressé irányvonalunkat, és hogy — előterjesztéseink figyelembevételével — további konkrét feladatokat és célokat jelöl ki mindezekben a területeken.

KISZ-BIZOTTSÁG

Felszabadulási ünnepség

(Folytatás az 1. oldalról.)

kitüntetést kaptak: Király István tanársegéd, Káposzta Sándor adjunktus, Szombathelyi Ferenc tudományos munkatárs, Papp Nándor adjunktus, Szalkai Istvánné főkönyvtáros és Tóth Ferenc adjunktus. Miniszteri dicséretben részesült: Galló Béla tanársegéd, Fixlerné Kepecs Agnes tanársegéd, Bisztriczky József adjunktus és Balázsházy Mária tudományos munkatárs. Április 1-e alkalmából Kiváló Munkáért kitüntetést kapott: Tóth Ferenc egyetemi docens, Szarvas Beatrix adjunktus, Öry Júlia egyetemi docens, Cravero Róbertné főosztályvezető, Vallóné Csémi Mária adjunktus, Rencz Istvánné főelőadó, Bálint Rudolfné előadó, Bartoli Ferenc szakmunkás. Miniszteri dicséretben részesült: Balaton Károly adjunktus, Halmai Gábor tudományos munkatárs, Bá-

rányné Szabadkai Éva előadó, Juhász Jánosné hivatalsegéd és Zlatnyik Ferencné hivatalsegéd.

Rudas László-díjasok

Kiosztásra került a Rudas László-díj is. Ebben az évben Papp Ilona adjunktus, Papp József tanársegéd, Sipos Zoltán adjunktus, Bara Zoltán tanársegéd és Csetényi Artúr tanársegéd kapta.

Rajtuk kívül jutalomban és dicséretben részesült Papp Ilona (aki két dolgozatot is készített), Magas István tudományos munkatárs, Sárosi Mária tudományos szervező és Tóthné Illonszky Gabriella tudományos munkatárs.

A kitüntetések átadása után rövid műsor következett. Kovács István színművész mondta el Heltai Jenő Szabadság című versét, majd az egyetem énekkara zárta az ünnepséget. Gál Róbert

Itt volt a Neoprimitív Fotó: Sass Ákos

Miért van rossz hangulat az általános tanulmányi ösztöndíjak elosztása körül?

1. Az általános tanulmányi ösztöndíjak és a vele korábbi átlagok szerint a következőt „hús-pénz” átlagképpen alakult:

Tan. átl.	81 tavasz	81 ősz	82 tavasz
351-400	412 f6/ 250+60=310	275+60=335	451 f6/ 350 Ft
400-450	377 f6/ 325+60=385	350+60=410	509 f6/ 450 "
451-500	81 f6/ 475+60=535	525+60=585	675 "
Összesen:	870f6/ 303+60=363	330+60=390	960 f6/ 443 -Ft

Ez azt jelenti, hogy az általános tanulmányi ösztöndíj és a „hús-pénz” együttes összege hallgatónkénti átlagban a következőképpen nőtt:

Összes hallgatóra nézve összességel 7,43, tavasszal további 13,6, összesen pedig 22,038%-kal nőtt.

Ebből az átlagok szerint: 3,51-4,00 közt összességel 8,06 tavasszal további 4,47, összesen pedig 12,90% volt a növekedés.

4,00-4,50 közt összességel 6,49, tavasszal további 9,75, összesen pedig 16,88% volt a növekedés. 4,51-5,00 közt összességel 9,34, tavasszal további 15,38, összesen pedig 26,16% volt a növekedés.

A kiemelt ösztöndíjban részesülők ösztöndíj növekedése meghatározhatatlan, a Népköztársasági ösztöndíj összege 66,66%-kal nőtt.

Mi tehát a probléma? Nem az, hogy az országos 30%-os emelésen belül az általános tanulmányi ösztöndíjakra egyetemünkön csupán 22,038% növekedés jutott, hiszen a 120 millió Ft-os országos összeg kétharmad része a szociális támogatás növekedésére ment! Hanem az, hogy a szeptemberi emelésről nem tudta az egyetem hallgatója, hogy ez a 120 millió Ft-nak része, valamint az, hogy így a tanulmányi ösztöndíjban részesülők többsége gyakorlatilag nem érezheti az emelést. (A tanulmányi ösztöndíjban részesülők hallgatók 47%-nak, 451 főnek pl. tavasszal átlagosan csak 4,47%-kal, azaz 15 Ft-tal nőtt az átlagos tanulmányi ösztöndíja.) A harmadik probléma pedig az utóvizsgákkal kapcsolatos rajtaütés-szerű szankciók bevezetése.

MKE KISZ-BIZOTTSÁG

Megalakult az Universitas Bizottság

1982. március 29-én tartotta alakuló ülését a KISZ budapesti Universitas Bizottsága, melyet a KISZ budapesti bizottság a fővárosi egyetemi, főiskolai KISZ-szervezetek irányításának fejlesztésével kapcsolatban hozott létre. A felsőoktatási KISZ-szervezeteket ezentúl a KISZ budapesti és kerületi bizottságai — személyi és tárgyi feltételeiket figyelembe vevő munkamegosztással és hatáskörrel — irányítják, s a budapesti bizottság munkáját az Universitas Bizottság segítségével végzi.

A BUB feladatai a budapesti bizottság megbízása alapján a következők:

Képviselet az egyetemi, főiskolai KISZ-szervezeteket az ügyeikben illetékes állami és társadalmi szerveknél. Rendszeresen áttekinti az egyetemi, főiskolai réteg helyzetét,

állásfoglalásaival elősegíti a hallgatók és a fiatal egyetemi, főiskolai oktatók érdekeinek érvényesülését, a felsőoktatási KISZ-szervezetek munkájának fejlesztését. Javaslatokat tesz és előzetesen véleményét nyilvánít mindazon kérdésekben, amelyekről a KISZ budapesti bizottsága dönt az egyetemi, főiskolai rétegre vonatkozóan.

Az éves munkaprogram alapján szervezi a felsőoktatási KISZ-szervezetek együttes akcióit, értékeli végrehajtásukat.

A központi határozatok és a budapesti munkaprogram végrehajtása érdekében feladatokat határoz meg, illetve munkaterve szerint beszámolhatja a felsőoktatási KISZ-szervezeteket.

Javaslatokat tesz saját munkarendjére és éves munkatervére.

A BUB személyi összetételét a budapesti bizottság határozta meg.

Titkára a KISZ budapesti bizottsága iskolai területet felügyelő titkára. Tagjai a KISZ budapesti bizottsága egyetemi, főiskolai területet képviselő tagjai, a fővárosi egyetemi, főiskolai KISZ-bizottságok által delegált KISZ-tagok.

Létszáma maximum 35 fő, ami biztosítja valamennyi egyetem, főiskola képviselését. A KISZ BUB tagjait a KISZ budapesti bizottsága egyéves időtartamra bízta meg. Az Universitas Bizottság állásfoglalást, javaslatot a tagok kétharmadának jelenléte esetén alakíthat ki.

Munkájáért felelősséggel a KISZ budapesti bizottságának tartozik, egyes tagjainak visszahívását az Universitas Bizottság mind a külső KISZ-

szervezet kezdeményezheti. Felmentésükről a KISZ budapesti bizottsága dönt.

Tevékenységét a KISZ budapesti bizottsága apparátusa segíti.

Munkájának anyagi-tárgyi feltételeit a KISZ budapesti bizottsága biztosítja.

A BUB első ülésén a következő kérdéseket tárgyalta meg a KISZ-vezetők: A BUB ügyrendje és munkarendje, az egyetemi és főiskolai napok értékelése; budapesti diákszolgálati iroda létrehozása; a „Merre tart a KISZ a felsőoktatásban” című vitaanyag fogadtatása az intézményekben, a néhány, a vitaanyagban szereplő tartalmi kérdés. A jövő évi egyetemi és főiskolai napokkal, a diákszolgálati iroda tevékenységével, a rétegrányelvekkel kapcsolatban munkabizottságok alakultak.

KISZ BP BIZOTTSÁGA

Fotó: Balázs Gusztáv

EFIN után Balczó

Meglepődve olvastam az EFIN-beszámolókat, melyekből semmi elégedetlenséget nem tudtam kiszűrni a találkozó hangulatát és színvonalát illetően. Biztosan naiv vagyok, de én egy tanácskozási úgy képzelek el, hogy minden felszólaló saját elképzeléseinek kifejezése mellett reflektál a többi hozzászólás említésre méltó részére, vitába száll velük, vagy éppen támogatja őket, az arra illetékesek pedig megválaszolják a fölített kérdéseket. Ezután a résztvevők együttesen vagy bizottságokban a mindenki számára elfogadható pozitív megállapításokból és javaslatokból kidolgozzák a közös állásfoglalást, amelyet legalábbis a nagy többség magáénak érez, s amelyet például egy választott testület képvisel a megfelelő fórumokon. (El tudok képzelni olyasmit is, hogy két találkozó között megtörténik az egyetemi szintű munkabizottságok közti koordináció a fent említett testület jóvoltából.) Az EFIN '82. azonban langyos és jólfélt felolvasó-délután volt, néhány kiemelkedő hozzászólás nem tudta megváltoztatni a domináló szürke átlag és néhány sületlenség (önkritikusan: ehhez én is hozzájárultam) okozta gyenge színvonalat. A találkozó eluralkodott a „majdnem minden nagyon jó, nagyon szép, majdnem mindennel meg vagyunk elégedve” hurrahangulata, nem vagy alig esett szó olyan fontos kérdésekről, mint a hallgatói jogállás (az új gyvszerelelekből ismét kimaradtak az egyetemisták). Ilyen hamar kifulladt volna a nagy reformerlendület? Ennyire nincs mondanivalónk egymás számára, ennyire nem akarjuk egymást hallani? Miféle tűz, tenniakarás feszíti egy olyan tanácskozás résztvevőit, ahonnan menet közben a többség elszívárogo? (Bár megjegyzem, ez egyben kritika is lehetett azok részéről, akik mást vártak.) Ha a „gőz-levezetés” volt a találkozó célja, kiállította egyben a bizonyítványunkat is: igencsak fáradt gőz tört elő a kinyitott szelepeken.

Nehéz gondolatok ezek, mert ha tényleg elfogy a levegő a szusz, a jó öreg egyetemek tovább vegetálnak „kőkorszaki” struktúrájukkal és oktatási módszereikkel.

Érdekes ellentétként a tanácskozásnak aznap délután a SOTE-n valódi dialógus alakult ki Balczó Andrásal és Kósa Ferencsel a „Küldetés” c. film vetítése után. Az ott elhangzottakból szeretnék kiemelni néhány — úgy érzem, mindenkinek — fontos gondolatot.

Közös jellemzője a két embernek, hogy nem képesek a megalkuvásra, ezért mindkettőjüknek el kellett viselni már életében több éves mellőzést. Erre vonatkozott az első kérdés: „Honnan van ennyi erő, hogy nem törtétek meg ennyi megpróbáltatás után sem?”

Balczó: „Megpróbáltatás? A megpróbáltatás belső és első sorban egzisztenciális. Ha azonban az ember lemond az anyagi előreljárásról, leegyszerűsödnek a dolgok. A saját lelkiismerete után megy, és ez erőt ad. Egyre újabb és újabb igazságok tárulnak föl előtte, és egyre többet tud beépíteni az életébe. Ha átugorja az akadályt, jöhet a következő, de ha elkezdi bújkálni alattuk, egyre több igazságok kell letagadnia, elérőlenedik.”

Kósa: „Az ember életfeltételei között igen fontos az erkölcsi alap. Tudjam, hogy van értelme annak, amit csinálunk. Jó valakinek, amiért küzdök, szenvedek. Mindenkinek meg kell keresnie az életében azt, ahol használhat másoknak... Engem Bandi helyettes sokkal inkább elkeserít. Hogy a film elkészült óta eltelt 5 évben nem történt semmi. Bizonyára látták a filmet olyanok is, akik illetékesek lettek volna. Mégsem történt semmi. Hogy miért nem történt változás, azt a filmből és a beszélgetés további menetéből megsejthetjük. Bandi annak idején azért választotta az öttusát, mert ott világos az értékelés, pontosan mérhető minden, a jobb természetű szerző győz. Kimagasló tudása és eredményei ellenére mégsem lett szövetségi kapitány, még egyszerű edző sem, mert sportágában is szerepet kaptak a „szubjektív tényezők”, az „egyéb szempontok”. Ilyen feltételek közt nem vállalhatta (ja) az edzőséget, mert nem biztathatja neveltjeit fanatikus munkára, ha annak eredményében senki nem lehet biztos a „más megfontolások” miatt. Miért nem mutatták a film-

ben a másik felet, a szövetségi kapitányt is?” — hangzott el a kérdés. (Mármint aki nem a győztes versenyzőt vitte ki az olimpiára.)

Kósa Ferenc válasza: „Szándékosan nem tettük. Itt nem két ember konfliktusáról, hanem a társadalom betegségéről van szó. Ha mutattuk volna,

megbüntetjük és ezzel kész, nyugodtan hazamehetnénk. De ez nem oldana meg semmit, a kontraszelekció általános. És a film végén lévő kérdés: mi lesz a többiekkel, akiknek teljesítménye nem is mérhető pontosan, ha már az öttusában is így van? Mi lesz a kisemberrel, ha Balczó Andrásal is ez lett?”

Következő kérdés: Miért van az, hogy az emberek ha felelős pozícióba kerülnek, rögtön elkezdnek „mi”-ben fogalmazni?

Kósa: „A felelősség megosztódik. Szétkenjük... Vannak azért biztató jelek is. Tavaly a miniszterelnök nem azt mondta, hogy hibáztunk elvtársak, hanem hogy a kormány hibázott. Mégsem dől össze a Parlament. Elbíraja a társadalom a felelősség vállalását, az igazság ki mondását.”

A vélemények leghevesebben az igazság kérdése körül csaptak össze. Balczó megállapításai a dologról, néhány sziporkázó hasonlatban:

„Ha egyszer valaki fölismerte az igazságot, például a $2 \times 2 = 4$ igazságát, akkor nem mondhatja azt, hogy $2 \times 2 = 4,1$. Ez rosszabb, mint ha $2 \times 2 = 1000$ -t mondana, mert ez már majdnem olyan, mintha igaz lenne.”

„Van egy műtő, közepén egy döglőt ló, amelyen gusztá zöld legyek hada nyúzsog, és van a sarokban egy műtőre váró beteg. Az orvosnak csak egy igazsága, dolga lehet: eltávolítani a dögöt és kiszellőztetni, mert tudja, hogy a beteg sikeres műtét esetén is meghalna a terjedő kórokozótól.”

„Ha befognak tűzoltásra és kezembe nyomnak egy fecskendőt, amelyből nem jön a víz, akkor nem kezdem el forogni és a szájjammal azt csi-

nálni, hogy sss... mintha olgatomam a tüzet, hanem elkezdem vizért kiabálni.”

„Gondoljuk csak el, milyen baj lenne abból ha a lázmérők is tudnának mérlegelni. Mérik vele a beteg gyerek 40 fokos lázát, de csak 36 fokot mutatna. A társadalomnak is szüksége van olyan hőmérőkre, amelyek nem mutatnak 36 fokot, ha egyszer valahol betegséget éreznek.”

Makacsul napirenden maradt azonban a kérdés, hogy nem lenne-e mégis hasznosabb kis megalkuvás árán közel kerülni a „húsos fazékhoz” és ott megalkuvás nélkül érvényt szerezni az igazságnak? Am csálóka a becses fazék környéke: a jó kis hely megtartása újabb és újabb kompromisszumokat igényel, míg nem föl kell adni az eredeti célt is. Elmondta még Balczó, hogy akárhányszor ilyen találkozó az a kérdés fölmerül, a hallgatóság részéről elszánt érteni nem akarást tapasztal.

Nyújthat-e akkor így az ő magatartása olyan példát — akkor is, ha nincs a csúcson —, amelybe a gondokkal küszködő kisember belekapaszkodhat, és erőt meríthet belőle? Kósa a film legnagyobb sikerének néhány eseményt tart:

Egy magyar munkás, aki két évvel korábban disszidált, egy külföldi vetítés után azt keseregte, hogy ha ő tudta volna, hogy ilyen hang is létezik Magyarországon, sose hagyta volna el a hazáját. A film párizsi (a nézőközönség néma csendben végignézte, pedig egy kukkot se értett, majd egy magyar tolmács segítségével újra leforgatták) és moszkvai (a filmszakemberek 20 perces dühöngő vastapsa a legnagyobb moziban) sikere azt mutatja, hogy ráértett a legnagyobb szükség-re Keleten és Nyugaton; az embereknek fájóbb az emberiség, a tiszta szó hiánya, mint az egzisztenciális nehézségek!

És vajon többet adhat-e Balczó András az embereknek, hazájának egy-két világbajnok kinevelésével, mint az igazság, az emberség mellett kiálló magatartásával? Saját hasonlatával: „Ha egy zárt teremben az embereknek minden finomságot, kacsasültet és tortát betálatnak, de a levegő hiányzik, akkor a szakácsnak az a kötelessége, (hiába mondják neki, hogy a benti embereknek tortát kell és ő csak az azal törődjék), hogy ő levegőt igyekezzon bepumpálni oda.”

Végül egy orvostanhallgató kérdése: „En értem a lovas hasonlatot, de ha a betegnek arra van szüksége, hogy én megoperáljam, mit tegyek? Kósa Ferenc szerint a pusztán biológiai élet biztosítása nem elég, mert Shakespeare-t idézve: „Ha természetnek többet, mint mire szüksége van, nem adsz, az emberélet az állatéval egy értékű lesz.”

Balogh Imre

Jó lenne már révbé érni... Fotó: Sass Ákos

HUMORZSÁK

Ízelítő a Gözgazdászól

A KATEDRÁN

A precíz

Bejőn, vastag papírhalmazt szed elő, és monoton hangon olvasni kezd: — Üdvözlöm a hallgatókat, ebben a félévben én fogom Önöknek leadni a poliklinikai halgazdaságtant. Neve... — felteszi a szemüvegét. — Neve Kovács Ádám. Hm. A poliklinikai halgazdaságtan, eltekintve egyes óskori leletektől, a tizenharmadik században keletkezett, közvetlenül a tizenhetedik század után. Ezen korszak tudósai a halviszonyokról csak felszínes képet tudtak adni, mivel nem ismerték a mélyen élő halakat. A szocialista poliklinikai halgazdaságtan megteremtője, a múlt század önkéntes által is jól ismert nagy gondolkodója volt, kinek „A tőkehal” című háromkötetes műve ragyogó kritikája a polgári poliklinikai halgazdaságtannak, valamint annak leírása, hogyan eszi meg a nagy tőkehal a kis tőkehalat. Bikficut vidd le sétálni, vegyél egy kiló krumplit és húsz deka sonkát, de vigyázz, nehogy megint csupa végét adjanak, liften gyere fel.

— Hm... ez utóbbit ne jegyezzék... szóval a mai poliklinikai halgazdaságtan... —

A kimért

Lassan, komótosan odamegy a tanári asztalhoz, hosszasan körülnéz a teremben, majd megigazítja a nyakkendőjét. Ezután hosszas kipakolás következik: pipa, pipaszűrők, dohányzacskó, gyufa. Megnézi, hogy szelel-e, megtömi, rágyújt, szív egyet, gyufát, pipaszűrőt, dohányzacskót vissza a zsebbe, megkérdezi az első padban ülőktől a pontos időt, és ennek megfelelően beigazítja óráját, megköti a cipőfűzőjét, felegyenesedve jól kifújja magát, felteszi szemüvegét, majd miután megfelelő sorrendbe rakta a jegyzetlapokat, halkán beleszó a mikrofonba:

— Egy, kettő, három.

Ebben a pillanatban csengetnek. Kimért, nyugodt hangon mondja:

— Szünet után folytatom.

Farkasházy Tivadar

Szerelmi büntény

Csodálatos kalandom akkor kezdődött, amikor betéppantam a lórcini ABC elnevezésű supermarketingbe. Már éppen a kosár fülének durva kiképzését kellett volna elviselnem, amikor ennél sokkal kellemetesebb impulzust fogtak fel érdekeim. Egy villogó szempár tüzes pillantását éreztem magamon. Már sokat tapasztaltam hosszú életem során, de ahogy a kérdéses irányba fordultam, addig nem látott tünemény tárult elém. A szempár egyik felét gyönyörű szürkehályog borította. — Olyan árnyalatban, amiről Picasso álmodni sem mert volna. A másik szem, étvágygerjesztő menzás kelkáposztafőzeléket juttatott eszembe. A szemek de facto öv. Farkasréthy Tivadarné, szül. Rozsnyai Emília tulajdonát képezték. Emília maga is lenyűgöző látvány volt, amint éppen nyolcadik X-et taposta, de jó mélyen bele a porba. Szerelem az első látásra! Mivel mindig nagy hódító voltam, most is rögtön tudtam hogyan kell válaszolnom a kacér pillantásokra. Céltudatosan törtem előre, mintha csak felderítőjárást lennék Táborfalván. Egy hajtűkanyarban merészen megéltém az éppen arra guruló szomszéd néni, és ott természet szívelem választottjánál. Emília éppen 50 darab szegedi olajoshal konzerv közül választotta ki a 49 legesztétikusabbat. Mint a kombinációk nagy bajnoka azonnal felajánlotta segítségemet. Ekkor már tudtuk, hogy egymáséi leszünk.

Bájos csevegés közepette elhúztunk a véres... hurkát áruló Kovács Néró bácsi hentesüzletébe. Néró bá fültánja lehetett amint meginvitáltam újdonsült barátnómet egy ópusztaszeri tűrára.

Emília nyakamba borulva, sűrű „Bozsemoji” felkiáltások közepette gyorsan megvett őt méter hurkát, felkészülve az expedícióra.

Másnap korahajnalban indultunk el a nagy tűrára. Rekenő déli hőségben érkezünk Ópusztaszerre. Emília rögtön nekilátott a Néró bácsi feleségével fűszerezett hurknak. Mondanom sem kell, nagyon ízlett neki. Néró bácsi tíz éve elhunyt neje ugyanis olyan pi-

káns ízt tud adni a hurknak, hogy fél Pest csodájára jár. Miután Emília kielégítve ilyen nemű vegetatív szükségleteit, visszanyerte arcának úde zöld színét, nekilátunk a „dolognak”.

Mint ismeretes. Ópusztaszeren annak idején, hét bohó ifjú versszerződé című öngyilkosságot kísérelt meg. Nem sikerült nekik. Nos, leanyagobb meglepetésemre Emília kéltvérvű úrnő letére sem hallott semmit a dologról. En tudatosítani akartam szívem választottjával, a versszerződé aktuálisan történelmi jelentőségét és elősegíteni erkölcsi-szellemi fejlődését. Ezért szerelmi pajzánkodásaink kellős közepén merő véletlenségből a kezem ügyébe kerülő baltával leszeltem Emília jobb karját. Ekkor élt életem legnagyobb csalódása: nem nevelő célzatú cselekedetem hatására Emília füllszaggató ordításba tört ki. Végül is sikerült elérnem, hogy csak SOS hangokat bocsásson ki. Ennek azonban nagy ára volt. Életem napugara először is több ezer karmolással tette kölcsönössé a versszerződé ténnyét, majd ünneplés keretében között meg kellett kénem még megmaradt bal kezét.

A történelmi pillanat óta 62 581 közgazdasági óra telt el. Nehogy azt higgye azonban bárki is, hogy érzelmeim lángoltak volna Emiliám ránt. Sőt, szerelmem lángja oly magasra csapott, hogy még a magas színvonalú intézménytől, szeretett egyetemünktől is képes voltam megválni, csak hogy mindig Emiliám mellett lehessenek. Most napi nyolc órában lehetett amint meginvitáltam újdonsült barátnómet egy ópusztaszeri tűrára.

Emília nyakamba borulva, sűrű „Bozsemoji” felkiáltások közepette gyorsan megvett őt méter hurkát, felkészülve az expedícióra.

Másnap korahajnalban indultunk el a nagy tűrára. Rekenő déli hőségben érkezünk Ópusztaszerre. Emília rögtön nekilátott a Néró bácsi feleségével fűszerezett hurknak. Mondanom sem kell, nagyon ízlett neki. Néró bácsi tíz éve elhunyt neje ugyanis olyan pi-

Szondy Tamás

„A vágy villamosa”

— Mi van?
És néz kérdő szemekkel. Ja, elgondolkozom.
— Semmi, hallgatom a zenét.
Ez volt a legjobb válasz. Zene. Jazz-klub. Vajon a zenészek élvezik és érzik, hogy nekünk kell, amit csinálnak?
Eve. Eva. Hát becsapott... Vagy mégsem? Tegnapelőtt ismertem meg. Egy dán lány. Ki gondolta volna, hogy így megkavar. Furcsa volt a nézése, az egész lénye. Furcsa, hogy én azt mondom, „Have you seen the film The Streetcar Named Desire?”, és közben ő nem tudja, hogy miért kérdelem.
Tényleg, miért?
A gondolataim. Ha látta volna, esetleg ő is ugyanarra gondolt közben, és...
Hülyeség, de mégsem...
Jó ez a zene. Attila itt van.

Csak nehogy megint kérdezen valamit.
Nem, nem fog.
És most mi lesz? Valójában mindegy, pár nap múlva ügyis visszamegy Dániába. Dánia. Hű, de messze van, pedig repülővel csak pár óra.
A szeme. Azt mondta „I will come” — nem jött. Biztos beteg... na persze, én meg a hirtelő vagyok.
Szóval lehetetlen megbízni az emberek szemében? Persze, ez a legkönnyebb, te nézel rá, ő néz rád, s közben az ember kényelmesen arra gondol, amire akar.
Az nem lehet, hogy így elmenjen! Én szeretem őt.
Hű, ezt még nem is mondtad! És mit szeretsz rajta?
Nem értem.
Én se. De nem mehet el így!
Akkor mi lesz? Meg kellene keresni... Aha, most este 10-kor.
Miért, akkor mikor?
És hol van? Valami külváros: szállodában, villamos, HÉV... szép kis út.
Na gyereünk!
— Attila, nem akarsz eljönni...-re?
— Most?!
— Hát mikor? 60 éves korunkban?
Gondolkozik, jól van, jön. Kettesben mégis jobb. Villamosmegálló, metró, HÉV, röpke óra, és már ott vagyunk. Merre lehet a szálló?
Recepció. Huszonéves srác, meglepődik, kicsit ellenkezik, csak a szemét akarom látni. Hogy hazudik-e.
Nem jön. Egy másik dán magyarázza, hogy túl sokat ivott, nem lehet vele beszélni. Szép.
Írjak neki levelet. Aha... Na jó. Menjünk.

Nagy Csaba

ROZSGAZDÁSZ

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja

Felelős szerkesztő: FARKASINSZKYNE HALAY EDIT Szerkesztőség: 1093 Budapest IX., DIMITROV TÉR 3. Telefon: 174-548

Kiadó: Hírlapkiadó Vállalat Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3.

Felelős kiadó: TILL IMRE igazgató 82-1666. Szikra Lapnyomda, Budapest

Felelős vezető: CSÜNDÉS ZOLTÁN vezérigazgató